

2002REG53B
Verslag

gevoerd

Ruimtelijk Beleid

2001

Inhoudsopgave

1. Aandachtspunten	5
2. Utrecht in breder verband	7
2.1 Utrecht in europa	
2.2 Utrecht in de randstad	
2.3 Utrecht en de wetgeving	
3. Van Streekplan naar Streekplan	17
3.1 Tweede partiele herziening, baggerbergingslocatie Zevenhuizen	
3.2 Derde partiele herziening, Ruimte voor Ruimte	
3.3 Streekplanuitwerking, windturbines	
3.4 Samenhang streekplan met andere strategische plannen	
3.5 Strategische gebiedsperspectieven	
3.6 Het nieuwe streekplan	
3.7 Gemeentelijke visieontwikkeling, aanloop naar de rode contouren	
3.8 Groene contouren, een nieuw fenomeen	
4. Over bestemmingsplannen en bouwplannen	25
4.1 Bestemmingsplannen en bouwplannen	
4.2 Rechtspreken	
4.3 Evaluatie toepassing artikel 19.2 WRO	
4.4 Digitaliseren bestemmingsplannen	
4.5 Een paar bestemmingsplannen uitgelicht	
4.6 En dan nog wat	
5. Van A naar B	33
5.1 De A12 en de HSL-Oost	
5.2 De A6 en de A9	
5.3 De Stichtse Lijn	
5.4 Strategische mobiliteitsvisie en het Provinciaal Verkeers- en Vervoerplan	
5.5 De N201	
6. Van wonen en werken	39
6.1 Aanvulling op Voortgang en ontwikkeling woningvoorraad 2001	
6.2 Herijking Vinex en Vinac (Rondje Remkes)	
6.3 Detailhandelsvisie	
7. Nog een paar belangrijke onderwerpen	43
7.1 De Leidraad Instellingen op de Heuvelrug	
7.2 Pilot drie instellingen op de Heuvelrug	
7.3 Waterbeheer 21 ^{ste} eeuw, stroomgebiedsvisies	
7.4 Radiozendmasten IJsselstein / Lopik en Montfoort	
7.5 Cultuurhistorische hoofdstructuur in de maak	
7.6 Agenda 2010	

1. Aandachtspunten

In dit verslag over het ruimtelijk beleid in het jaar 2001 worden twee belangrijke lijnen zichtbaar. Enerzijds de lijn van reguliere beleidsvorming en uitvoering, en anderzijds (het uitzetten van) nieuwe lijnen naar de toekomst.

In beide lijnen opereert de provincie niet als zelfstandige actor. Op vrijwel alle gebieden is er een zeer intensieve interactie met andere overheden en met maatschappelijke organisaties. Deze interactie beperkt zich niet tot het provinciaal grondgebied. In het kader van de toenemende schaalvergroting worden de contacten met de omgeving 'om ons heen' steeds intensiever. Contacten met onze randstadpartners, maar ook in toenemende mate met de provincie Gelderland en de aan onze provincie grenzende Gelderse gemeenten. Op internationaal niveau speelt de discussie om tot een meer afgestemd Europees ruimtelijk ordeningsbeleid te komen. Tegelijkertijd voeren we ook concrete projecten met een Europese context uit.

Een aantal ruimtelijke vraagstukken waarover in het vorige verslag is bericht kregen dit jaar een vervolg, zoals de partiële herzieningen van het streekplan, de streekplanuitwerking voor windturbines en de strategische gebiedsperspectieven.

Het jaar 2001 stond verder vooral in het teken van de opmaat naar nieuw beleid. In 1998 hebben provinciale staten de "Koepelnotitie fysieke leefomgeving" vastgesteld. Daarin werd een strategische toekomstvisie neergelegd over de fysieke leefomgeving. De Koepelnotitie vroeg echter om een nadere uitwerking. Daaraan is in 2001 veel aandacht besteed. Dat had vooral ook te maken met het gegeven dat het nu nog vigerende streekplan uit 1994 zijn uiterste houdbaarheidsdatum nadert. Dat vroeg om het zetten van eerste stappen op weg naar een integrale herziening van dat streekplan.

Tegelijkertijd vorderde ook bij andere overheden het denken over de voor ons liggende periode. Daarbij speelde vooral de discussie over de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Maar er waren nog meer PKB's in de maak, zoals het Structuurschema Groene Ruimte, het NVVP en het Structuurschema Militaire Terreinen. Bij dat voorschrijdend denken van onze rijkspartners zijn wij nauw betrokken geweest. Veel positieve energie is gestoken in het samen optrekken met onze regionale en bovenregionale partners. Vooral in Randstadverband is veel aandacht geschonken aan de interactie met het Rijk.

Parallel aan de hiervoor geschetste acties zijn in 2001 belangrijke stappen gezet op weg naar het nieuwe streekplan; de ruimtelijke agenda voor het komend streekplan is geformuleerd. Wat zijn de belangrijkste ruimtelijke vraagstukken waar we de komende periode een antwoord op moeten geven? In november 2001 is deze agenda opgenomen in de nota "Op weg naar een nieuw streekplan". De nota bevat ook provinciale aanzetten voor een antwoord op die vraagstukken. In het ruimtelijk verslag over het jaar 2002 zult u nog veel meer lezen over het nieuwe streekplan. Dan gaat het niet meer om aanzetten, maar staat het streekplan op de rails. Het spel is dan echt op de wagen.

2. Utrecht in breder verband

Europa, de Randstad, de samenwerking met onze regionale partners, daar gaat het over in dit hoofdstuk. De provincie is één partner in het proces van de huidige en toekomstige inrichting van de provincie. Veel andere partners zijn daar ook actief mee bezig. Bovendien is er sprake van een steeds toenemende schaalvergroting, waardoor steeds meer partners buiten de provincie betrokken zijn bij de ruimtelijke inrichting van onze provincie.

In dat proces is het belangrijk dat de provincie zelf helder positie kiest. Naast beleidsvorming is een gecoördineerde beleidsuitvoering van steeds groter belang. Mooie plannen bedenken is vaak makkelijker dan uitvoeren. Bij dat uitvoeren hoort ook geld. Vandaar de aanzet naar een randstedelijk investeringsprogramma.

De wetgeving op gebied van de ruimtelijke ordening wordt op gezette tijden tegen het licht gehouden. In het verslagjaar is vooral de discussie over de Herziening van de Wet op de Ruimtelijke Ordening actueel.

2.1 Utrecht in Europa

Europees ruimtelijk beleid (NWMA/EROP)

In 1999 is voor Europa het EROP document (Europees Ruimtelijk Ontwikkelings Perspectief) opgesteld. Nederland heeft input geleverd via het ministerie van VROM. VROM heeft daarbij de regio's, en dus ook de Utrechtse regio, geconsulteerd. Binnen het EROP is Europa in gebieden ingedeeld die een zekere samenhang vertonen in ontwikkeling. Nederland valt binnen het Noord Westelijk Metropolitane Gebied (NWMA), en deels in het Noordzee gebied. De provincie Utrecht valt alleen binnen het NWMA gebied. Het EROP is een richtinggevend, dus niet bindend, document.

Als vervolg op het EROP document is binnen het kader van het Europees Interreg IIC programma, dat transnationale samenwerking op het gebied van ruimtelijke planning stimuleert, een ruimtelijke visie gemaakt. Deze "Ruimtelijke Visie voor Noordwest-Europa. Bouwen aan Samenwerking" ligt dus een abstractie niveau lager dan het EROP. Hieraan hebben, tussen 1999 en 2001, zeven lidstaten van het NWMA gebied meegewerkt. Doel van de visie was het inspireren en initiëren van acties en het richting geven aan de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van Noordwest-Europa.

De visie is in 2001 afgerond. Het Ministerie van VROM heeft deze actie getrokken, met input van de provincies. De provincie Utrecht heeft actief deelgenomen. Er is voor gekozen om de bestuurlijke verankering van de visie binnen de zeven lidstaten te laten plaatsvinden in een vervolgetraject in het kader van een Interreg IIIB project. Frankrijk is de officiële trekker.

Interreg IIC en IIIB - Sustainable Open Space II

Sustainable Open Space II (SOS II) is het vervolg van SOS I, een project dat in 1999 van start is gegaan onder het INTERREG IIC programma. De link met het (Bestuurlijk Platform) Groene Hart is de primaire aanleiding voor onze betrokkenheid met SOS II. Wij fungeren namens het platform als 'lead-applicant'. Dit betekent dat de provincie Utrecht verantwoordelijk is voor de coördinatie van SOS II, en dat een lid van ons college voorzitter is van de stuurgroep SOS II.

SOS II bevindt zich in de fase van voorbereiding. Daarbij gaat het om het formuleren van een projectplan voor deelname aan het INTERREG IIIb programma voor Noord West Europa. Het is lang wachten geweest op goedkeuring van het programma document voor INTERREG IIIb, het beschikbaar komen van het programma complement en het application pack. Het lange wachten op deze documenten heeft het schrijven van het projectplan er niet makkelijker op gemaakt, maar inmiddels zijn de voorbereidingen voor het projectplan in volle gang.

De overbruggingstijd tussen INTERREG IIc en IIIb is gebruikt om als partners alles weer goed op een rijtje te zetten en tot een gezamenlijke visie te komen. Deze visie is in 2001 uitgekristalliseerd in een strategisch plan, dat op zijn beurt de basis is voor het projectplan. De belangrijkste items (we schakelen nu even volledig over op het Engels) uit het strategisch plan zijn:

Mission/Vision: "The SOS partnership acknowledges the need for sustainable open space for present and future European generations and wants to strengthen the values related to it through raising awareness, interest and commitment at political and community levels by developing a shared vision, actions and communication".

Strategies:

1. Develop and implement transnational investment programmes.
Actions: Thematic investment projects, Building new investment programmes, Project leaders meetings.
2. Strengthen and extend the European SOS network.
Actions: Interregional Consulting Programme, Kick-off meeting, Big symposium, Ambassadors.
3. Raise awareness for open space by intensive communication.
Actions: Open Space Festival, Big symposium, Publications, Press meetings, Education Programme.
4. Elaborate our shared vision by scientific insights, innovative planning concepts and improved management tools.
Actions: Workshops, design groups, debates on New themes, Greenplan for NWE, Publications, Connecting universities, Expert Panel.
5. Develop and implement (local) SOS organisations & structures.
Actions: Interregional Consulting Programme.
6. Strive to obtain EU (and national) incentives and regulations for open space.
Actions: Listing regional regulations, Preparation of EU charter, Workshop urban-rural Interreg projects.
7. Build a professional project management and develop project management skill.
Actions: Project methodology and organisation, quality control, Web-site, Newsletter, Expert Pane.

Thematisch en organisatorisch bouwt SOS II verder op de fundering van SOS I. Het conceptueel karakter van SOS I - het ontwikkelen en uitwisselen van kennis - wordt doorgetrokken naar een meer operationele aanpak. Het verschil met SOS I is dat de nadruk ligt op het investeren in projecten in alle betrokken regio's. Deze investeringen vinden plaats binnen drie investeringsprogramma's: Cultural Heritage, Landscape Marketing en Knowledge management. De South Pennines (UK), het Ile-de-France (F) en Vlaams-Brabant (B) nemen het voortouw bij het verder ontwikkelen van deze drie programma's. Naast deze partner regio's in SOS I zijn ook Euregio MHAL (Maastricht-Hasselt-Aaken-Luik) en Frankfurt

RheinMain nog steeds betrokken bij SOS II. Noord Oost Twente heeft zich inmiddels teruggetrokken.

Naast het investeren in concrete projecten blijft het belangrijk kennis te ontwikkelen en uit te wisselen op het gebied van het beleid voor de open ruimte binnen de Europese context. De komende jaren zullen diverse activiteiten worden ondernomen om dit thema voor het voetlicht te brengen.

De zoektocht naar nieuwe partners voerde langs Valencia, Mazovia (Warschau) en Oberrhein (Elsas & Baden Württemberg). Alleen Oberrhein ligt in het programmagebied van INTERREG IIIb. De contacten zijn soepel verlopen. Inmiddels is de regio Oberrhein met instemming van de stuurgroep SOS toegetreten tot SOS II.

REGIS

Het Interreg IIc-project Regionaal Geografische Informatie Systemen (REGIS) is afgerond. Doel van REGIS was het ontwikkelen van een aan internet gerelateerd regionaal GIS systeem. Dit systeem moet besluitvormers ondersteunen in de afwegingen bij het proces van ruimtelijke planvorming; zowel binnen de context van Noordwest Europa, als binnen de eigen regio.

Onze partners in REGIS waren the West Midlands Local Government Association, the Dublin Regional Authority, la Région Wallonne en Gamma Limited (een particulier bureau uit Ierland).

De resultaten zijn voor de provincie Utrecht weinig bruikbaar. Binnen onze organisatie zijn al met REGIS vergelijkbare hulpmiddelen aanwezig, zoals GIS en Perpleks. Eén van de conclusies naar aanleiding van het project is dan ook dat de provincie Utrecht, ten opzichte van de partners in het project, ver voorop loopt op het gebied van moderne methoden en technieken.

Procesmatig heeft REGIS wel meerwaarde gehad. We hebben onder andere geleerd dat verschillen in cultuur, en in de manier waarop gegevens worden verzameld het door GIS systemen ondersteund samenwerken van regio's lastig maakt. Zo wordt de beleidsgeografie van Engeland en Ierland nog steeds gedomineerd door een tienjaarlijkse volkstelling. Ook kunnen we - binnen de context van REGIS - in de eerste helft van het jaar 2002 een beleidsoefening met de Leefomgevings verkenner uitvoeren. Bij deze ambtelijke oefening zal de integrale zoektocht naar woon- en werklocaties in de provincie Utrecht als casus dienen. Ook willen we onderzoeken of dit, voor het nationaal schaalniveau ontwikkeld instrument kan worden ingezet op provinciaal niveau.

2.2 Utrecht in de Randstad

Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening - deel 1

In januari 2001 heeft minister Pronk deel 1 van de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening gepresenteerd. Niet dat daarmee alles was vastgelegd. Het was immers slechts een beleidsvoornemen. Daar komt bij dat, alhoewel deel 1 omvangrijk is, er nog vele open einden in de discussie waren.

Tot begin mei kreeg iedereen de gelegenheid te reageren op dat deel 1. De provincie Utrecht heeft dat ook gedaan, zowel in Randstadverband als afzonderlijk. In overleg met de commissie Ruimte en Groen hebben wij op 8 mei onze reactie aan de minister gestuurd. Wij konden ons als provincie goed vinden in de hoofdpunten van het beleid. Vooral de kwalitatieve benadering in de nota sprak ons aan. Die benadering ligt in het verlengde van het provinciaal beleid, zoals onder meer neergelegd in de Koepelnotitie. Ook wordt in de nota de nodige ruimte geboden om op provinciaal niveau met nadere uitwerkingen te komen. Natuurlijk waren we niet met alles uit deel 1 even blij. Zo maakten we ons zorgen of er voldoende instrumentarium en geld zou komen om alle wensen uit de Vijfde Nota ook daadwerkelijk handen en voeten te geven. En wij willen bijvoorbeeld ook harde garanties van rijkszijde bij een eventuele verdere verstedelijking. De ervaringen rond Vathorst en Leidsche Rijn bevestigden ons daarin.

Nadere Verkenningen

Na het verschijnen van deel 1 van de Vijfde Nota is in de loop van 2001, wederom vaak in Randstadverband, een aantal open einden in deel 1 aan een nadere analyse onderworpen. Daarbij ging het vooral over de vraag of, en zo ja hoe de verschillende ruimteclaims in de Randstad gehonoreerd zouden kunnen worden. Voorbeelden van de verkenningen waren bijvoorbeeld de vraag in hoeverre Flevoland een belangrijk deel van de verstedelijkingsbehoefte in de Noordvleugel zou kunnen opvangen, hoe om te gaan met de glassector in de Zuidvleugel en de verstedelijkingsmogelijkheden in de Bollenstreek. Ook waren er enkele meer thematische verkenningen aan de orde. Zo is geanalyseerd dat er geen behoefte bestaat aan een snelle magneetbaan door het Groene Hart op de binnenflank van de Randstad.

Nadere verkenning stadsgewest Utrecht

Een van de punten die opdoemde bij de discussie over de Vijfde Nota was hoe om te gaan met de grote verstedelijkingsdruk op het Utrechtse. Kan de provincie deze druk opvangen tegen de achtergrond van de grote kwetsbaarheid van de fysieke leefomgeving? Ook was de vraag aan de orde of eventueel een beroep zou moeten worden gedaan op andere gebieden, zoals Flevoland. De vraagstelling was met name gericht op het stadsgewest Utrecht, omdat daar de problematiek het meest manifest is. Onder bestuurlijke leiding van de provincie hebben het BRU, de gemeente Utrecht, het gewest Eemland en de gemeente Veenendaal in het voorjaar van 2001 deze vragen gezamenlijk uitgewerkt. De uitkomsten zijn per brief in juli aangeboden aan de minister van VROM.

De grootste kunst bij de Utrechtse verkenning was het vinden van het juiste abstractieniveau. Enerzijds wilde de minister, gelet op de besluitvorming over de Vijfde Nota, een tamelijk concreet antwoord, anderzijds zou het onmogelijk en ongewenst zijn in deze korte periode concrete uitspraken over locaties te doen. Dat is immers een traject dat bij het opstellen van het nieuwe streekplan aan de orde komt.

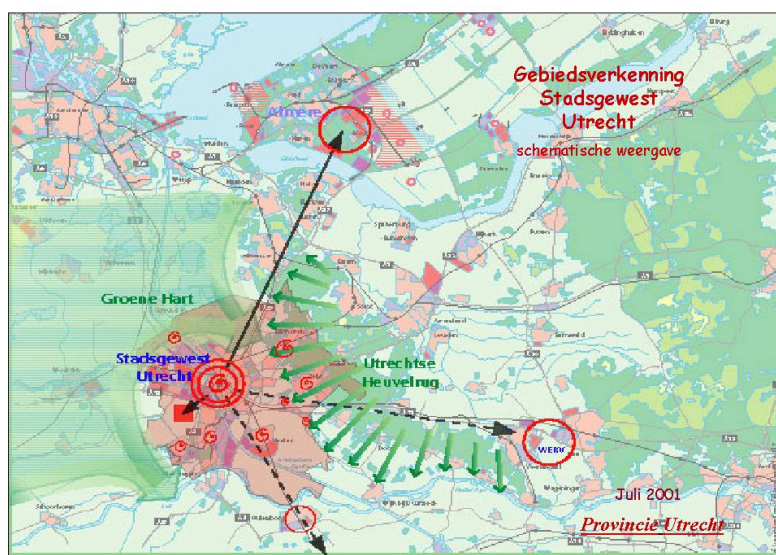
Ook speelde mee dat een verkenning over het stadsgewest Utrecht niet los kan worden gezien van zijn bredere ruimtelijke omgeving. Dat is de reden geweest om van meet af aan ook het gewest Eemland en Veenendaal en omgeving ambtelijk en bestuurlijk in de discussies te betrekken. Tegelijkertijd heeft afstemming plaats gevonden met de andere Randstadprovincies, waaronder Flevoland.

De Verkenning is uitgemond in een aantal mogelijke ontwikkelingsrichtingen zonder, met uitzondering van Rijnenburg, uitspraken over concrete locaties te doen. De commissie Ruimte en Groen is nauw betrokken geweest bij deze discussie.

De Utrechtse verkenning concludeert dat de behoefte aan nieuwe woningen in het stadsgewest Utrecht tussen 2010 en 2030 ongeveer 50.000 woningen bedraagt. Daarnaast is er behoefte aan werkgelegenheidslocaties, recreatiegebieden en mogelijkheden voor de opslag van water. Tegelijkertijd blijft het behoud van de kwaliteit van de leefomgeving een belangrijk criterium. Door stedelijke herstructurering zouden in het stadsgewest Utrecht zo'n 15.000 tot 20.000 woningen kunnen worden gerealiseerd. Tegelijkertijd is in de verkenning onomstotelijk aangetoond dat de locatie Rijnenburg voor de opvang van de verstedelijkingsdruk noodzakelijk is. Hier zouden tussen de 5.000 en 15.000 woningen kunnen worden gebouwd.

Vervolgens is een aantal ontwikkelingsassen, vooral gerelateerd aan Randstadspoor, benoemd waar zoekrichtingen liggen voor mogelijk verdere verstedelijking, maar waarbij nadrukkelijk nog nadere afwegingen gemaakt moeten worden. Veelal liggen op deze assen zeer kwetsbare gebieden. Eén ontwikkelingsas is, mede gelet op de vraagstelling van de minister van VROM, nadrukkelijker in beeld gebracht, de as Utrecht-Almere. Deze as ligt op de in de Vijfde Nota genoemde Randstadring en past goed in het concept van de Deltametropool. Op de as liggen ook kwetsbare gebieden, zoals het Noorderpark, op de overgang tussen de Utrechtse Heuvelrug en het plassegebied. Deze gebieden zouden gevrijwaard moeten worden van grote verstedelijkingslocaties, zegt de verkenning. Hieruit valt de conclusie te trekken dat een belangrijk beroep zal moeten worden gedaan op Flevoland, en dan met name op het gebied rond Almere. In de verkenning is een indicatie gegeven van de omvang van het aantal woningen dat aan de as Utrecht-Almere zou moeten worden gekoppeld. Het gaat daarbij om zo'n 25.000 woningen. Deze 25.000 woningen zijn ook bedoeld als opvang van de verstedelijkingsdruk op andere delen van de provincie.

De uitkomsten van de Utrechtse verkenning zijn in Randstadverband met de minister van VROM besproken. Hij kon zich in grote lijnen in de verkenning vinden. De verkenning heeft ook zijn vertaling gekregen in de discussienota "Op weg naar een nieuwe streekplan" van november 2001.

Deel 3 van de Vijfde Nota

Op 23 november 2001 heeft het kabinet deel 3 van de Vijfde Nota uitgebracht. Daarin is het gevoerde overleg met de randstadpartners goed terug te vinden. Voor de provincie Utrecht sprongen er drie hoofdpunten uit:

- de grens van het Groene Hart is zodanig verlegd dat Rijnenburg kan worden verstedelijkt;
- Almere zal een belangrijke functie krijgen voor de opvang van de verstedelijkingsbehoefte in de Noordvleugel van de Randstad. Daarmee wordt ook een deel van de verstedelijkingsdruk op de provincie Utrecht opgevangen;
- het Kabinet ziet af van een snelle magneetbaan door het Groene Hart op de binnenflank van de Randstad. Er zal vooral ingezet worden op de verbetering van stadsgewestelijke OV-netten en op de verbindingen tussen de grote kernen in de Randstad via het bestaand spoor. Er zal een nader onderzoek plaatsvinden voor een HSL-west op bestaand spoor tussen Utrecht en Rotterdam/Den Haag.

De Vijfde Nota is in het voorjaar van 2002 met de Tweede Kamer besproken. Het eindoordeel van het parlement wordt over de verkiezingen heen getild.

Is het daarmee (voorlopig) einde oefening? Nee dus. Na het formuleren van het beleid zal er ook uitvoering aan moeten worden gegeven en zullen de hoofdlijnen van de Vijfde Nota vertaald moeten worden in de streekplannen. In Utrecht liep in 2001 de voorbereiding van het nieuwe streekplan parallel met de discussie over de Vijfde Nota.

Daarnaast heeft het Kabinet parallel aan de Vijfde Nota ook aan andere structuurschema's gewerkt die begin 2002 het licht zagen, zoals het Structuurschema Militaire terreinen en het Tweede Structuurschema Groene Ruimte. Beide nota's kunnen deels als een nadere uitwerking van onderdelen van de Vijfde Nota worden beschouwd. In het ruimtelijk verslag over het jaar 2002 gaan wij dieper in op deze twee Structuurschema's.

Randstad

Het jaar 2001 stond dus volop in het teken van de discussies over de Vijfde Nota. Naast de discussies in regionaal verband speelde de Randstad daarbij een prominente rol. De vier provincies, vier kaderwetgebieden en de vier grote steden trokken hierbij samen op. De minister van VROM heeft het proces rond de Vijfde Nota redelijk interactief opgezet. De verschillende landsdelen, in ons geval Landsdeel West, waren hierbij zijn gesprekspartners. Het overleg over de Vijfde Nota vond plaats in de Bestuurlijke Commissie Randstad (BCR), die in 2002 diverse keren bij elkaar is geweest. De Minister van VROM zit de BCR voor, maar ook andere ministers hebben er zitting in. Voorafgaand aan de BCR komen de portefeuillehouders RO bijeen om de gezamenlijke decentrale insteek in de BCR af te stemmen.

Uitvoeringsprogramma Vijfde Nota, Landsdeelconvenant en ICES

Beleid uitvoeren betekent ook geld regelen en afspraken vastleggen. Het Kabinet wil af van afzonderlijke afspraken over tal van onderwerpen en streeft er naar een integraal contract met Landsdeel West af te sluiten. Dit contract krijgt de vorm van een convenant. In 2001 zijn daartoe op randstadniveau de nodige stappen gezet. Allereerst is gesproken over een procesconvenant. Hierin is aangegeven over welke onderdelen het definitieve convenant zou moeten gaan en welke activiteiten daarvoor nog moeten worden uitgevoerd. Het

procesconvenant is begin 2002 ondertekend door alle Randstadpartners. Het is de bedoeling het feitelijke convenant in 2003 af te sluiten met het nieuwe Kabinet.

Om Randstedelijk de zaak op orde te krijgen is in 2001 ook hard gewekt aan een investeringsprogramma voor de Randstad voor de langere termijn. Daartoe zijn Randstadbreed zo'n 250 projectvoorstellen opgesteld, waarbij ook wordt gewerkt aan een zekere prioritering. Tegelijkertijd speelde in 2001 de ICES-discussie. De verwachting was dat het Kabinet in het voorjaar van 2002 een voorstel voor een investeringsimpuls ten behoeve van het nieuwe Kabinet aan de Tweede Kamer zou sturen. En het is zaak daar als randstadpartners goed in te zitten. Zowel de discussies over het ICES-pakket als het Randstedelijk investeringsprogramma vormen belangrijke bouwstenen voor het in 2003 af te sluiten landsdeelconvenant. Het landsdeelconvenant heeft weliswaar een looptijd van 4 jaar, maar het kan worden benut om ontwikkelingen op langere termijn in gang te zetten.

Bestuurlijk overleg met Noord- en Zuid-Holland

In het kader van het tot stand komen van het nieuwe streekplan hebben wij met enige regelmaat bestuurlijk overleg met de aangrenzende provincies. In september van dit verslagjaar en februari 2002 hebben wij bestuurlijk overleg gevoerd met de provincie Noord-Holland en Zuid-Holland. Beide provincies zijn bezig met het opstellen van nieuwe streekplannen voor aan onze provincie grenzende gebieden. Daarbij gaat het respectievelijk om het streekplan Noord-Holland Zuid en het streekplan Zuid-Holland Oost.

In het overleg is zowel gesproken over de voortgang van de streekplanprocessen als over een aantal inhoudelijke grenskwesties, zoals:

- De stand van zaken ten aanzien van de N201. Begin 2001 heeft de provincie Noord-Holland een bestuursovereenkomst gesloten met diverse participanten, waar de provincie Utrecht formeel geen deelgenoot van is. De financiering van de N201 is nog niet rond. Er wordt gedacht aan een versobering van de oorspronkelijke plannen. Hoofdstuk . biedt meer informatie over dit onderwerp.
- De toekomstige bestemming van de Bovenkerkerpolder (Noord-Holland) en de consequenties voor Utrecht, zowel op het gebied van verkeer en vervoer als vanwege de ecologische samenhang met het gebied en het plan de Venen.
- De stand van zaken met betrekking tot 'De natte as', een van de robuuste ecologische verbindingzones. Deze robuuste verbindingzone moet de natte gebieden in West-Nederland met elkaar verbinden. Momenteel wordt een verkenning naar een mogelijk tracé uitgevoerd.
- De stand van zaken van de verbinding A6-A9. Ook hier gaan we in hoofdstuk . van dit verslag verder op in.
- De (ruimtelijke) positie van Vianen. Vianen heeft in het vigerende streekplan Zuid-Holland Oost een opvangfunctie voor bepaalde typen bedrijvigheid. Daarnaast maakt Vianen onderdeel uit van het stadsgewest Utrecht en het BRU.
- De (on)mogelijkheden voor het plaatsen van windturbines in grensgebieden.
- De stand van zaken met betrekking tot het project De Venen, mede in relatie tot 'De natte as', de nog op te stellen stroomgebiedsvisie Amstelland en de Stelling van Amsterdam.
- De stand van zaken met betrekking tot het verbeteren van de A1.
- Hoe om te gaan met rode contouren.
- De Utrechtse Heuvelrug als provinciaal landschap.

Over deze onderwerpen wordt bij de verdere uitwerking van de streekplannen van de drie provincies ambtelijk contact onderhouden. Indien nodig vindt bestuurlijk overleg plaats.

Bestuurlijk overleg met Gelderland en Flevoland

In juni van dit verslagjaar hebben de portefeuillehouders RO van Utrecht en Gelderland zich georiënteerd op de verstedelijking op langere termijn in beide provincies, en in het bijzonder op de relatie tussen Utrecht en Gelderland. Een en ander speelde zich af in het verlengde van de Gebiedsverkenning Stadsgewest Utrecht, die is uitgevoerd in het kader van de Vijfde Nota. In deze gebiedsverkenning zijn suggesties opgenomen om te onderzoeken of het ontwikkelen van OV-lijnen richting Gelders gebied denkbaar is, als de ruimtelijke mogelijkheden in Utrecht zo beperkt zijn dat over grenzen moet worden gekeken. Het stadium van planontwikkeling in Gelderland liet nog niet toe om nu reeds concrete conclusies te trekken over eventuele mogelijkheden op langere termijn.

In het begin van het jaar 2002 heeft het, oorspronkelijk aan het eind van dit verslagjaar geplande bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen de portefeuillehouders RO van de provincies Utrecht, Gelderland en Flevoland. Doel van dit eerste overleg was het kennismaken en elkaar informeren over de stand van zaken van de diverse (streek)plannen.

Flevoland heeft een provinciaal omgevingsplan vastgesteld en gaat nu beginnen met de uitvoering. Verder zijn alle ogen gericht op het ontwikkelingsplan voor Zuidelijk Flevoland dat wordt opgesteld in het kader van de Vijfde Nota. In dit plan komt de positie van Almere manifest in beeld.

Gelderland is begonnen met de voorbereiding van een nieuw streekplan, dat in 2004 moet worden vastgesteld. In deze statenperiode wil men nog de hoofdlijnen vaststellen. Verder heeft Gelderland geëxperimenteerd met rode contouren. Zowel bij het rijk als de Gelderse gemeenten is dit experiment goed ontvangen.

De drie portefeuillehouders hebben afgesproken elkaar op de hoogte te houden van de planvorming in de provincie en elkaar zo nodig te betrekken.

Tot slot is een aantal grenskwesties gedefinieerd, dat in 2002 in uitgewerkte vorm onderwerp zal zijn van een tweede bestuurlijk overleg. Het gaat onder meer om de Utrechtse oriëntatie op Almere, de Stichtse Lijn, de ontwikkelingsas Almere-Amersfoort, het WERV-initiatief, het reconstructiegebied Gelderse Vallei/Utrecht-oost en de Stroomgebiedsvisie Vallei en Eem.

Het Nationaal Landschap Groene Hart

Zoals in het vorige verslag aangekondigd heeft het werk van het Bestuurlijk Platform Groene Hart (BPGH) in 2001 vooral in het licht gestaan van de Groene Hartvisie deel 2, de Verdiepingsslag.

Deel 1 van de Groene Hartvisie had als ondertitel 'Kwaliteit als basis voor de toekomst'. In dit rapport

is het concept van de Kwaliteitszonering geïntroduceerd. Deel 2 van de Groene Hartvisie, de 'Verdiepingsslag kwaliteitszonering' gaat vooral in op de mogelijkheden om die kwaliteitszonering te realiseren, en is bedoeld als prikkel voor de discussie over het Nationaal Landschap Groene Hart. Beide rapporten zijn op verzoek van het BPGH opgesteld door de drie randstadprovincies.

De Verdiepingsslag benoemt vijf doelen voor het Nationaal Landschap:

- het ontwikkelen van een duurzame agrarische structuur, die mee zorg kan dragen voor het behoud van het cultuurhistorisch waardevolle landschap;
- het mogelijk maken van passende lokale dynamiek als drager van de lokale sociaal-maatschappelijke structuur;
- het ontwikkelen van robuuste blauw-groene structuren;
- het hanteren van stringente Groene Hart kwaliteitseisen aan ruimteclaims en andere transformaties;
- het op regionaal niveau zorgdragen voor een adequate verzorgings- en economische structuur.

Deze strategische doelen moeten in het nieuwe Ontwikkelingsprogramma Groene Hart worden omgezet in concrete acties.

Het principe van de kwaliteitszoning is inmiddels verankerd in de Vijfde Nota, en vormt de opmaat voor de Ontwikkelingsprogramma's die voor de zeven Nationale Landschappen moeten worden gemaakt. Voor het Groene Hart betekent dit laatste een evaluatie en herijking van het bestaande Ontwikkelingsprogramma. Die actie start in 2002. Het Ontwikkelingsprogramma moet duidelijk zicht bieden op de gebiedsgerichte opgaven, en op de uitgangspunten en randvoorwaarden voor gebiedsprogramma's. Het rijk stelt het Ontwikkelingsprogramma formeel vast en biedt het aan als te ondertekenen bestuurovereenkomst tussen rijk en provincie(s). Dit traject moet in 2003 zijn afgerond.

Net zoals bij het vorige Ontwikkelingsprogramma zal het rijk ook dit keer het BPGH als een belangrijke gesprekspartner beschouwen. En nog sterker dan bij het vorige Ontwikkelingsprogramma zal het BPGH daarbij een dringend beroep doen op de drie randstadprovincies. Dit onder meer vanwege de belangrijke rol die het rijk in het Uitvoeringsprogramma van de Vijfde Nota toekent aan de provincies. Volgens dat Uitvoeringsprogramma moet het Ontwikkelingsprogramma, nadat de bestuursovereenkomst is ondertekend, verder worden uitgewerkt in - onder regie van de provincie op te stellen - integrale gebiedsprogramma's.

In 2002 is het dus vooral zaak om de strategische input van de Groene Hartvisie te 'verzilveren' en om te zetten in operationele doelen; allereerst in het Ontwikkelingsprogramma, en vervolgens in de onder regie van de provincies op te stellen gebiedsprogramma's. In het Ruimtelijk Verslag 2002 zullen wij uitgebreid aandacht besteden aan dat Ontwikkelingsprogramma.

2.3 Utrecht en de wetgeving.

Herziening van de WRO

De Wet op de Ruimtelijke Ordening wordt momenteel fundamenteel herzien (FHWRO). De beoogde datum waarop hij in werking moet treden is 1 januari 2004. In het najaar van 2001 is het voorontwerp van de nieuwe Wet gepubliceerd. De ministerraad heeft op voorstel van de toenmalige minister van VROM ingestemd met een nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening. Het wetsvoorstel is voor advies naar de Raad van State verzonden.

Het voornemen is om het instrument van de provinciale goedkeuring van bestemmingsplannen na de vaststelling door de gemeenteraad te veranderen in een inbreng van de provincie in deze plannen voor de vaststelling door de gemeenteraad. Wij kunnen bindende instructies geven omtrent de inhoud van een bestemmingsplan. Als sprake is van bovengemeentelijke belangen kunnen wij ook zelf een bestemmingsplan vaststellen. In die nieuwe opzet zal de provincie ook geen functie meer vervullen bij het beoordelen van tegen bestemmingsplannen ingediende bedenkingen. Een ander ingrijpend voorstel is het door de WRO dwingend voorschrijven dat een bestemmingsplan tenminste eenmaal in de tien jaren moet worden herzien. In het wetsvoorstel wordt voorgesteld dat - bij het overtreden van deze bepaling - aanvragen voor een bouwvergunning moeten worden aangehouden, ook als de bouwaanvraag in overeenstemming is met het bestemmingsplan.

Verder wil het Kabinet artikel 19 van de WRO schrappen. Op basis van dit artikel kan vrijstelling worden verleend van geldende bestemmingsplanvoorschriften. Ook deze maatregel zal naar verwachting leiden tot het actueel houden van het bestand aan bestemmingsplannen. Met betrekking tot bestemmingsplannen lijken er dus inderdaad fundamentele wijzigingen aan te komen. Afgewacht moet worden of deze voornemens ongewijzigd het parlement halen, en vervolgens in hoeverre het parlement aanleiding zal vinden om tot amendering over te gaan.

Op het nieuw te maken streekplan (2005-2010) zijn de bepalingen van de huidige Wet op de Ruimtelijke Ordening van toepassing. Wij ondersteunen op hoofdlijnen het wetsvoorstel voor de FHWRO.

Bestuur in stedelijke regio's

De Kaderwet "bestuur in verandering" wordt vervangen door een nieuwe Wet "bestuur in stedelijke regio's". In november 2001 is het wetsvoorstel aangeboden aan de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel continueert voor de gemeenten in de daartoe aangewezen stedelijke regio's de verplichte bovenlokale samenwerking op een aantal beleidsterreinen. Daarnaast waarborgt deze wet de noodzakelijke taakuitoefening in die regio's. Deze samenwerking wordt na het in werking treden van deze wet op een nieuwe wettelijke basis voortgezet en verder bevorderd. In een aantal stedelijke regio's is het van belang dat opgaven die de gemeentegrens overstijgen gezamenlijk door gemeenten worden aangepakt ter bevordering van de economische, ruimtelijke en sociaal-culturele ontwikkeling van de regio's.

Anders dan de Kaderwet is de komende Wet "bestuur in stedelijke regio's" niet opgezet als een tijdelijke regeling. Het gaat om verplichte intergemeentelijke samenwerking. In de wet is aangegeven op welke terreinen activiteiten verricht moeten worden op het niveau van de stedelijke regio. Het gaat om een minimumpakket. Desgewenst kunnen de aan een regeling deelnemende gemeenten dit pakket uitbreiden; een beperktere invulling is evenwel niet mogelijk.

Het wetsvoorstel had 16 april 2002 in de Tweede Kamer behandeld moeten worden. Door de val van het kabinet is de behandeling opgeschort. Het wetsvoorstel is als controversieel bestempeld. Er is overigens ook een noodwetje in procedure, waarmee wordt voorkomen dat de kaderwetgebieden hun samenwerking in 2003 abrupt zouden moeten beëindigen.

3. Van streekplan naar streekplan

Het huidige streekplan nadert zijn uiterste houdbaarheidsdatum. Niet alles uit het vigerend streekplan is al gerealiseerd, de VINEX locaties staan immers voor een groot deel nog in de steigers. Maar er zijn maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen, waarop het huidige streekplan onvoldoende antwoord geeft. Alle reden om aan de slag te gaan met een nieuw streekplan. Daarmee is de provincie in 2000 gestart. In dit verslagjaar zijn belangrijke vervolgstappen gezet. Tegelijkertijd is een aantal noodreparaties aan het huidige streekplan verricht, waardoor bijvoorbeeld de ruimte voor ruimteregeling voor de intensieve veehouderij planologische handen en voeten kreeg. Met de strategische gebiedsperspectieven is het intergemeentelijk denken over de toekomst versterkt.

3.1 Tweede partiële herziening - Baggerbergingslocatie Zevenhuizen

Tegen de aanwijzing van de locatie Zevenhuizen als baggerstortlocatie bij de tweede partiële herziening van het Streekplan (1999) zijn bezwaren ingediend. De behandeling is aangehouden in afwachting van de beslissing van uw staten inzake het Baggerbergingsplan. Op 10 december 2001 heeft u het Baggerbergingsplan herzien, waarin de locatie Zevenhuizen eveneens werd aangewezen zodat de aanwijzing in het streekplan werd bevestigd. De behandeling van de bezwaren is hierna hervat. Op 22 februari 2002 heeft de hoorzitting plaatsgevonden. Wij hebben namens uw staten het verweer gevoerd. De Awb-adviescommissie heeft hierover advies uitgebracht. U heeft in uw vergadering van 8 april 2002 een beslissing op de bezwaarschriften genomen en daarbij besloten tot het verkleinen van het aangewezen gebied met ongeveer een hectare, om de afstand tot de aaneengesloten bebouwing van Vathorst in elk geval op 500 meter te houden. In dat opzicht kunnen de bezwaren als gegrond worden beschouwd. Voor het overige zijn de bezwaren ongegrond verklaard en blijft de aanwijzing van de locatie Zevenhuizen in stand. Wij zijn die aanwijzing nu verder aan het uitwerken. In het Ruimtelijk Verslag over het jaar 2002 komen wij hier zeker op terug.

3.2 Derde partiële herziening - Ruimte voor Ruimte

In 2001 hebben wij twee besluiten genomen over de toepassing van de Ruimte voor Ruimteregeling, zoals opgenomen in de derde partiële herziening van het streekplan. In Renswoude is een verklaring van geen bezwaar afgegeven voor de bouw van een woning op het bouwperceel. In Leusden is een verklaring geweigerd omdat niet werd voldaan aan de eis, dat tenminste 1000m² stalruimte wordt gesloopt.

Met een aantal gemeenten vindt nog overleg plaats over de concrete toepassing van de component 'bouwen op het bouwperceel' van de Ruimte voor Ruimteregeling. De meeste gemeenten en aanvragers hebben kennelijk de afronding over de streekplanherziening afgewacht, voordat zij overgaan tot het concretiseren van hun voornemens. Wij verwachten daarom in 2002 meer aanvragen.

Inmiddels zijn met het rijk problemen ontstaan over de toepassing van de regeling. De minister van VROM heeft ons laten weten dat de mogelijkheid voor de bouw van meer dan één woning in strijd is met het nieuwe rijksbeleid, zoals dat nu is neergelegd in deel 3 van de Vijfde Nota. Besluiten van ons om meer dan één woning toe te staan, zullen door de minister dan ook worden overruled met vervangingsbesluiten.

Over de andere component van de Ruimte voor Ruimteregeling, het creëren van geconcentreerde woningbouwlocaties aansluitend aan kernen, hebben wij met de gemeente Renswoude een bestuursovereenkomst gesloten. Op grond hiervan kan de gemeente 12 bouwkvavels uitgeven op een locatie, die grenst aan het huidige stedelijk gebied. Per kavel betaalt de gemeente de provincie een bedrag van 136.363 Euro. Deze opbrengst gebruiken wij om de tegemoetkoming in de kosten van sloop en vervangingswaarde, waarvoor de provincie aan de lat staat, terug te verdienen.

In het kader van de tweede tranche van de Beëindigingsregeling Veehouderijtakken, die in 2001 gedurende de maand oktober was opengesteld, heeft de provincie haar garantie van circa 1.8 miljoen Euro verhoogd tot circa 5.4 miljoen Euro.

Volgens de gegevens van de Dienst Laser doen, wanneer er geen 'afhakkers' zijn in de tweede tranche, in de provincie Utrecht in totaal 43 boeren mee aan de beëindigings- en sloopregeling. Er zal dan in totaal circa 60.000m² stalruimte worden gesloopt. Als boeren niet tevreden zijn over de taxatie kunnen zij hun aanvraag alsnog intrekken. Het is denkbaar dat de hierboven geschetste perikelen met VROM ertoe leiden dat een aantal boeren dat doet en doorgaat met hun intensieve veehouderijbedrijf.

3.3 Streekplanuitwerking - Windturbines

In januari 2001 is ons college gestart met het ontwikkelen van nieuw ruimtelijk beleid voor de plaatsing van windturbines. Wij doen dit in nauw overleg met de commissie Water en Milieu, die dit onderwerp als pilot heeft gekozen voor de vernieuwing van de politiek-bestuurlijke manier van werken.

Wij ontwikkelen dit beleid in twee fasen. De eerste fase bestaat uit het formuleren van interim beleid. Hiermee biedt de provincie gemeenten en initiatiefnemers een voorlopig handvat voor de plaatsing van windturbines. Met de vaststelling van de Streekplanuitwerking Plaatsingsmogelijkheden Windturbines in juli 2001, is deze fase afgerond.

In de streekplanuitwerking is globaal aangegeven waar de provincie de plaatsing van windturbines in beginsel aanvaardbaar vindt.

Wij streven er naar om met zo min mogelijk ruimtebeslag een zo groot mogelijke capaciteit te realiseren. Een turbine moet daarom een minimaal vermogen hebben van 1 megawatt (MW). Om de taakstelling uit de BLOW, 50 MW in 2010, te realiseren zullen in de provincie 35 tot 50 windturbines moeten worden geplaatst, met een hoogte van ongeveer 80 meter.

Uitgangspunten voor plaatsing zijn onder andere het zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande lijnen van infrastructuur in het landschap, zoals (water-)wegen en spoorlijnen, of bij stedelijke functies. Ook moet versnippering en verrommeling worden voorkomen. Daarom gaat de voorkeur uit naar lijnopstellingen of clusters van minimaal 3 turbines langs 'grote infrastructuur' of op bedrijfsterreinen. Het plaatsen van solitaire turbines is in beginsel niet mogelijk. In gebieden die voor de natuur belangrijk zijn (zoals de EHS) en in cultuurhistorisch waardevolle gebieden mogen geen turbines komen. Ook niet in stiltegebieden en in gebieden die op grond van de Europese richtlijnen als vogelgebied zijn aangewezen.

De tweede fase bestaat een locatieonderzoek. Doel van dit onderzoek is het verkrijgen van inzicht in de locaties waar het plaatsten van windturbines uit ruimtelijk, en dan met name landschappelijk oogpunt, aanvaardbaar en/of gewenst is. Natuurlijk zoeken wij daarbij

primair naar locaties die voldoende bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak hebben. Ook moeten de beoogde locaties economisch haalbaar zijn en voldoen aan de randvoorwaarden uit de streekplanuitwerking.

Het locatieonderzoek wordt uitgevoerd in nauw overleg met alle gemeenten en belanghebbende (maatschappelijke) organisaties. Dit interactieve proces moet uitmonden in een beleidsrapport waarin de voorkeurslocaties en/of stimuleringsgebieden zijn aangegeven. Wij verwachten dat ons college dit rapport medio 2002 zal vaststellen. Uiteindelijk wordt het beleid verankerd in het nieuwe streekplan.

3.4 Samenhang streekplan met andere strategische plannen

Voor het provinciale beleid voor de fysieke leefomgeving zijn zowel wettelijk verplichte strategische plannen (streekplan, strategisch mobiliteitsplan, milieubeleidsplan en waterhuishoudingsplan) als diverse sectorplannen van belang. Wij hebben reeds eerder geconstateerd dat onderlinge afstemming, en vooral de wederzijdse versterking van deze plannen kan worden verbeterd. Als basis voor alle beleidsvelden die een relatie hebben met de fysieke leefomgeving is eind 1998 de Koepelnotitie Fysieke Leefomgeving door uw staten vastgesteld. De Koepelnotitie is onverkort van toepassing als ontwikkelingsvisie voor de lange termijn.

De nieuwe generatie van de vier genoemde strategische plannen komt tot stand via vier eigen voorbereidingstrajecten. De tijd voor één strategisch plan voor de fysieke leefomgeving werd nog niet rijp geacht. Om de ambitie van afstemming en wederzijdse ondersteuning een extra impuls te geven, is de grondhouding van waaruit het provinciaal bestuur wenst te werken nader omschreven. In september 2001 hebben wij daartoe het 'Denkkader voor de vier strategische plannen' ter kennisneming aan uw staten aangeboden. Het karakter van deze korte notitie komt tot uiting in de volgende onderdelen:

- Utrecht in ontwikkeling
- Buren en Netwerken
- Feiten en variabelen
- Verstedelijking binnen de perken
- Water als ordenend principe
- Mobiliteit en bereikbaarheid
- Het landelijk gebied beschermen en ontwikkelen
- Milieukwaliteit, energie en grondstoffenbesparing
- De provincie die presteert.

Ook op ambtelijk niveau is gezocht naar wegen om de eerder genoemde ambitie blijvend onder de aandacht te houden. De daarvoor ingestelde regiegroep strategische plannen houdt de vinger aan de pols bij onderwerpen die meer dan één strategisch plan raken, zowel inhoudelijk als waar het gaat om het tijdig en gestroomlijnd interdienstelijk samenwerken. Daarnaast concentreert deze groep zich op de communicatie-aspecten. De gedachte daarbij, ingegeven door signalen van uit onder meer de Positioneringsanalyse, is dat onze gesprekspartners (mede-overheden, maatschappelijke organisaties, publieksgroepen) geen last mogen ervaren van de afzonderlijke voorbereidingstrajecten. Gezocht wordt naar momenten om de communicatie te bundelen, en voortdurend wordt de samenhang van de plannen geventileerd. Ook heeft deze groep gezocht naar mogelijkheden om de communicatiekosten te verlagen door een samenloop van werkzaamheden na te streven. Motie 7, door uw staten

aangenomen bij de vaststelling van Kadernota 2002, betekende hierin een stimulans. Wij hebben deze motie inmiddels uitgevoerd.

Overigens hebben wij de gedachte uitgesproken dat het streekplan hét integratiekader is voor het beleid voor de fysieke leefomgeving. Dit heeft ons ertoe gebracht de trajecten van planvoorbereiding zodanig vorm te geven, dat de inspraak op de andere strategische plannen is afgerond voordat het ontwerp-streekplan in de wettelijke procedure wordt gebracht. Op deze wijze menen wij tot optimale afstemming en wederzijdse ondersteuning te komen.

3.5 Strategische gebiedsperspectieven

Bij de behandeling van de ontwerp-regeling c.a. Herindeling Provincie Utrecht van november 1997 hebben provinciale staten besloten enkele voorstellen tot gemeentelijke herindeling in te trekken en met vijf clusters van gemeenten zogenoemde Strategisch Gebiedsperspectieven (SGP's) op te stellen.

Doel was en is om samen met de betrokken gemeenten te komen tot een toekomstbeeld waarin de afzonderlijke problemen intergemeentelijk tot oplossing worden gebracht. Het betreft de clusters Vecht- en Plassengebied (Breukelen, Abcoude, Loenen), Vallei (Renswoude, Scherpenzeel, Woudenberg, Leusden, Barneveld en inmiddels ook Nijkerk), Heuvelrug (Zeist, Maarn, Amerongen, Leersum, Driebergen-Rijsenburg, Doorn), De Groene Driehoek (Montfoort, Oudewater, Lopik) en BEL (Blaricum, Eemnes, Laren).

Voor elk SGP-gebied is met de desbetreffende gemeenten in 1999 overeenstemming bereikt over een aanpak via 5 fasen:

1. beschrijving van de karakteristieken van het gebied;
2. beschrijving van de relevante (interne en externe) ontwikkelingen voor het gebied;
3. formulering van de strategische doelen;
4. inhoudelijke vaststelling van het SGP;
5. inventarisatie van het bestuurlijk instrumentarium om de strategische doelen te bereiken;
6. politiek-bestuurlijke besluitvorming over het SGP.

In alle SGP-clusters is gekozen voor een projectorganisatie die uitgaat van een gelijkwaardige inbreng en positie van de provincie en gemeenten.

In het jaar 2001 stond de afronding van fase 3 en 4 centraal. Maatschappelijke organisaties, burgers en bestuurders zijn intensief betrokken geweest bij het formuleren van de strategische doelen (in fase 3). In elk SGP-cluster zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd om het benodigde draagvlak te verkrijgen. Betrokkenen zijn via nieuwsbrieven en rapportages van fasen 1 en 2 geïnformeerd over de voortgang van het SGP-proces.

De SGP-gemeenten in Vallei, Heuvelrug en De Groene Driehoek hebben in het jaar 2001 de fasen 3 en 4 afgerond. In het vierde kwartaal hebben de gemeenteraden de desbetreffende documenten inhoudelijk vastgesteld. In het eerste kwartaal van 2002 ronden de SGP-gemeenten van BEL en Vecht- en Plassengebied fase 4 af.

Vooruitlopend op de inhoudelijke vaststelling in fase 4, hebben wij in het voorjaar van 2001 met de commissie Bestuur en Middelen afgesproken de strategische doelen van de SGP's in deze commissie te behandelen onder uitnodiging van de commissies Ruimte en Groen, Water en Milieu, en Wegen, Verkeer en Vervoer. Voorzien werd dat in het eerste kwartaal van 2002 ons voorstel kan worden behandeld om:

- kennis te nemen van de door de gemeenteraden inhoudelijk vastgestelde strategische doelen, en
- deze documenten te beschouwen als bouwstenen voor de nieuwe provinciale strategische plannen.

Inmiddels is besloten dat deze bouwstenen een herkenbare plaats in de strategische plannen (waaronder het nieuwe streekplan) moeten krijgen, en dat de provincie slechts gemotiveerd van de daarin opgenomen voorstellen kan afwijken. Daarbij moet wel rekening worden gehouden met het feit dat de SGP's zijn opgesteld voor een periode van 30 jaar, terwijl de nieuwe provinciale strategische plannen zich richten op de komende 8 à 10 jaar.

3.6 Het nieuwe streekplan

In het verslagjaar is de voorbereiding gestart van een nieuw Streekplan Provincie Utrecht voor de periode 2005-2015. Het geldende streekplan dateert uit 1994 en is nog goed toe te passen. Maar door maatschappelijke veranderingen wordt de behoefte aan een meer actueel beleidskader steeds groter. Nieuwe provinciale beleidsplannen, gemeentelijke structuurvisies, Randstadvisies en nota's van het rijk spelen in op die veranderingen. In het nieuwe streekplan, dat wij zien als het integratiekader bij uitstek, moet dit allemaal na zorgvuldige afweging samenkomen. En met een nieuw streekplan kan de provincie invulling geven aan de ambitie om zich actiever op te stellen bij feitelijke ruimtelijke ontwikkelingen. Het is daarom onze bedoeling een ontwikkelingsgericht streekplan op te stellen. Daarbij kan worden gedacht aan de manier waarop het beleid wordt geformuleerd (bijvoorbeeld via concrete beleidsbeslissingen), aan het opnemen van een uitvoeringsprogramma, aan het benoemen van gebiedsgerichte projecten of zelfs aan het aangeven van voorgenomen investeringen door de provincie.

Het Plan van Aanpak voor het nieuwe streekplan is in maart 2001 door ons college vastgesteld. Hierin hebben wij vier fasen aangeduid:

- de Oriëntatie - selectie van de belangrijkste ruimtelijke thema's;
- de Dialoog - gesprekken met vooral gemeenten en maatschappelijke organisaties over die thema's;
- de Synthese - het opstellen van het Ontwerp-Streekplan;
- de Finale - de wettelijke procedure die leidt tot vaststelling van het Streekplan.

Ook hebben wij in juni 2001 een Raamplan Communicatie vastgesteld. Hierin staat aangegeven op welke manier wij andere overheden, maatschappelijke organisaties en de inwoners bij dit proces willen betrekken.

De Oriëntatiefase is vooral doorlopen met de (portefeuillehouders RO van de) gemeenten in de provincie, die drie keer bijeen zijn gekomen om met ons mee te denken. Ook is gesproken met de besturen van aangrenzende provincies en met maatschappelijke organisaties. Ons college heeft advies gevraagd aan de PPC. Ook andere adviesorganen, zoals de PCLG, PCMW, PCV en OASE, hebben gelegenheid gekregen om te reageren. En uiteraard zijn provinciale staten (vooral via de commissie Ruimte en Groen) nadrukkelijk in deze fase geconsulteerd. De Oriëntatie is in november 2001 afgesloten met vaststelling door ons van de nota 'Op weg naar een nieuw Streekplan', ook wel genoemd de Discussienota.

In de Discussienota is rond 11 thema's de problematiek geschetst, is een provinciale voorzet gegeven voor oplossing, en zijn discussiepunten benoemd. De thema's zijn:

- Wat voor provincie wil Utrecht zijn?
- Ruimte voor water
- Infrastructuur en bereikbaarheid
- Landbouw: beheerder van de open groene ruimte
- Nieuwe impulsen voor een vitaal landelijk gebied
- Groen licht voor mens en dier
- Woonmilieus
- Economische structuur en locatiemilieus
- Verstedelijking begint in de stad
- Ruimte voor verstedelijking
- Een uitvoeringsgericht streekplan

Tegelijkertijd heeft de provincie een publieksbrochure uitgegeven die deze complexe materie voor een breder publiek toegankelijk maakt. Met vier Ruimtebrieven in het jaar 2001 heeft de provincie het lopende proces breed uitgedragen.

De Dialoog is gestart in december 2001. Inmiddels is daarmee grote vordering gemaakt. In januari en februari 2002 hebben wij met de gemeenten van drie streekplandeelgebieden (stadsgewest Amersfoort, Zuidoost-Utrecht en West-Utrecht) gesproken over thema's die de gemeenten het meest na aan het hart liggen. In maart 2002 worden zeven doelgroepbijeenkomsten georganiseerd om dieper op enkele onderwerpen in te gaan. In april 2002 volgen vier publieksavonden in de eerder genoemde streekplandeelgebieden en in het stadsgewest Utrecht. Dit alles wordt ondersteund met nieuwe Ruimtebrieven, een uitgebreide website (inclusief een door Intomart ondersteund 'spel' Spelen met Ruimte), spotjes voor Radio M en publicaties in de pers. Op basis van alle gesprekken (globaal verwoord in de Balans van de Dialoog) en van eigen provinciaal onderzoek legt ons college in de nota 'Ruimtelijke keuzes op hoofdlijnen' het fundament voor het opstellen van het Ontwerp-Streekplan. Genoemde nota zal nog voor de zomer van 2002 door provinciale staten worden vastgesteld.

Parallel aan deze activiteiten hebben wij in de winter van 2001/2002 via ambtelijk overleg geprobeerd duidelijk te krijgen welke stedelijke ambities de Utrechtse gemeenten hebben. De Vijfde Nota RO heeft immers aangegeven het bepalen van de rode contouren te zien als een gezamenlijke actie van provincie en gemeenten. Deze actie moet uitmonden in het vastleggen van de rode contouren in het streekplan. Ook de planningsopgave voor de verstedelijking (per streekplandeelgebied vastgelegd in de Keuzenota) zijn ambtelijk met de gemeenten besproken. Nadat de nieuwe colleges van B&W zijn gevormd zal vanaf zomer 2002 ook bestuurlijk overleg op dit vlak plaatsvinden.

Het tijdpad voor het vervolg is globaal:

- eerste lezing in ons college van een ambtelijk concept van het Ontwerp-Streekplan in februari 2003;
- vaststelling van het Ontwerp-Streekplan door ons college voor de zomer van 2003;
- vaststelling van het Streekplan door provinciale staten in voorjaar 2004.

Hiervoor is aangegeven dat de provincie gesprekken heeft gevoerd met gemeenten in drie streekplandeelgebieden. Voor het stadsgewest Utrecht zijn werkafspraken gemaakt met het Bestuur Regio Utrecht (BRU). Het BRU is namelijk voornemens een nieuw regionaal structuurplan (RSP) op te stellen voor het kerngebied van het BRU, dat qua grondgebied overeenkomt met het stadsgewest Utrecht. Het risico dreigde dat gemeenten in dit kerngebied met dubbel werk worden geconfronteerd: overleg met de provincie over het nieuwe streekplan

en overleg met het BRU over het nieuwe RSP. Daarom is eind 2001 afgesproken dat het BRU met de betreffende gemeenten overleg voert over het RSP en tevens de inbreng vanuit die gemeenten in het streekplan stroomlijnt. Overigens is de provincie wel aanwezig bij overlegsituaties tussen BRU en de gemeenten van het stadsgewest Utrecht als in die gesprekken het streekplan aan bod komt.

3.7 Gemeentelijke visieontwikkeling - aanloop naar de rode contouren

In de Vijfde Nota staat aangegeven dat de maximale verstedelijking van kernen tot 2020 moet worden vastgelegd door middel van een rode contour. Het trekken van rode contouren is voor de provincie Utrecht niet nieuw. Wij hebben deze methode in 1994, als eerste provincie in Nederland, toegepast voor het huidige streekplan.

Het rijk geeft in de Vijfde Nota inhoudelijke aanwijzingen voor de methodiek. Deze moeten worden vertaald naar een werkwijze en inhoud die het beste past bij de Utrechtse situatie. De gemeenten krijgen in eerste instantie de gelegenheid om zelf met voorstellen voor rode contouren te komen. Om dit proces op gang te brengen is in het najaar van 2001 ambtelijk gestart met de inventarisatie van de ambities van gemeenten. Met alle gemeenten is inmiddels overleg gevoerd over hun ambities met betrekking tot herstructurering, transformatie en nieuwe locaties voor woningen en bedrijfsterreinen. In het kerngebied van het BRU is het overleg ambtelijk bijgewoond door het BRU.

In het voorjaar van 2002 wordt ambtelijk overleg gevoerd over onze verstedelijkingsvisie per streekplandeelgebied. Daarna wordt de methodiek verder uitgewerkt, ingevuld en worden de ideeën van de gemeenten en de provincie onder één noemer gebracht. In het najaar van 2002 wordt ambtelijk en bestuurlijk intensief gewerkt aan plannen voor de rode contouren per gemeente. Dit moet eind 2002 uitmonden in bestuurlijke besluiten van de gemeenten over de rode contouren. De uitkomsten van deze actie vormen een belangrijke input voor het nieuwe streekplan.

3.8 Groene contouren - een nieuw fenomeen

Het Rijk heeft in de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening het instrument van de groene contouren geïntroduceerd. De groene contouren moeten worden getrokken om gebieden die onder de herziene Natuurbeschermingswet vallen, begrensde of gerealiseerde natuurgebieden en 'elementen met bijzondere landschappelijke en cultuurhistorische waarden'. De Vijfde Nota noemt voor Utrecht bij de laatste categorie gebieden de Belvedere-gebieden Nieuwkoop-Harmelen, Lopikerwaard en de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Wij denken er aan relatief grote gebieden gericht te beschermen, rekening houdend met het type gebied en de te beschermen waarden en met ruimte voor maatwerk. Deze gebiedsgerichte benadering is noodzakelijk vanwege de verschillen tussen en binnen de drie genoemde typen gebieden. Immers, een belangrijk natuurgebied in de EHS op de Heuvelrug vereist een andere bescherming dan de ontginnings- en verkavelingsstructuur in de Lopikerwaard. Als het Rijk naar ons idee onvoldoende ruimte biedt voor onze gebiedsgerichte benadering met maatwerk, zullen wij bij de begrenzing een kleiner gebied onder de groene contour brengen.

De groene contouren zullen hun doorwerking krijgen in de zonering die wij voor het landelijk gebied in het nieuwe streekplan zullen maken.

4. Over bestemmingsplannen en bouwplannen

Het laten doorwerken van rijks- en provinciaal beleid in gemeentelijke plannen heeft ook in dit verslagjaar geleid tot veel overleg over gemeentelijke bestemmingsplannen en bouwplannen. In een aantal gevallen leidde behandeling van een (bestemmings)plan tot een rechtzaak. Soms werd die aangespannen door betrokken burgers, soms door rijkspartners.

4.1 Bestemmings en bouwplannen

Bestemmingsplannen

In 2001 zijn 128 bestemmingsplannen en 25 uitwerkingsplannen aan ons en aan de PPC voorgelegd. Uitgesplitst geeft dit het volgende beeld.

	aantal	waarvan met bedenkingen
ter goedkeuring aangeboden vastgestelde plannen, tevens advisering PPC	37	22
ter goedkeuring aangeboden uitwerkingsplannen van bestemmingsplannen	25	
overleg bestemmingsplannen PPC (incl. structuurplannen)	50	
overleg bestemmingsplannen ex art 10 BRO	41	
totaal	153	

Het bestemmingsplan “1^e Herziening bestemmingsplan Landelijk Gebied 2000” van de gemeente Soest (Royal Parc Hotel) is met toepassing van de afwijkingsbevoegdheid van het streekplan goedgekeurd. De minister van VROM heeft ons besluit tot goedkeuring vervangen door een eigen besluit. (Zie ook het Ruimtelijk Verslag 2000). Ook met betrekking tot ons besluit tot goedkeuring van het bestemmingsplan “Buitengebied” van de gemeente Maartensdijk heeft de minister een vervangingsbesluit genomen. Tegen beide vervangingsbesluiten is door ons bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State beroep ingesteld. De afwijkingsbevoegdheid is tijdens het verslagjaar ook in beeld gekomen bij de (ontwerp)bestemmingsplannen “Langshaven” van Wijk bij Duurstede, “Woongebieden en Recreatieterreinen” van Doorn, “Het Klooster” van Nieuwegein en het plan voor het realiseren van een ontmoetingsruimte voor Turken en Marokkanen net buiten de bebouwingscontour van Driebergen.

Bouwplannen.

Van de 428 in het verslagjaar behandelde aanvragen ex artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening is ruim 38 % afgedaan binnen de wettelijke termijn van 8 weken. Nagenoeg 24 % is behandeld binnen 4 weken. In 22 gevallen is de gevraagde verklaring van geen bezwaar geweigerd, of is het voornemen daartoe kenbaar gemaakt. Deze gevallen hadden alle betrekking op het oprichten van bebouwing buiten de bebouwingscontouren van het streekplan.

Voor 2 bouwplannen is de verklaring van geen bezwaar afgegeven in afwijking van het advies van de Inspecteur voor de ruimtelijke ordening. Het betrof het bouwen van 35 recreatiewoningen in het gebied Randmeer van de gemeente Bunschoten en de vervangende nieuwbouw van een ooit illegaal als woning in gebruik genomen garage in het buitengebied van de gemeente Rhenen.

4.2 Rechtspreken

Tegen onze besluiten over de 22 bestemmingsplannen met bedenkingen en tegen alle 428 besluiten over de artikel 19 verzoeken kon bezwaar worden gemaakt. Een deel van de in 2001 ontvangen uitnodigingen voor zittingen hadden betrekking op de 25 bestemmingsplannen met bedenkingen uit 2000 of de in totaal 1230 verzoeken ex artikel 19 uit 2000.

In totaal zijn wij in 2001 voor 103 rechtzittingen met betrekking tot bestemmingsplannen of daarmee verband houdende zaken uitgenodigd. Er zijn geen rechtzittingen geweest die direct verband houden met het streekplan.

Tegen ons besluit in een artikel 19 WRO procedure kan een reclamant in eerste instantie terecht bij de Awb-commissie (Algemene Wet Bestuursrecht commissie Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting). Op 1 januari 2001 stonden nog 2 Awb-bezwaarschriften uit het jaar 2000 open. In het jaar 2001 zijn in totaal 44 Awb-bezwaarschriften binnengekomen, in hoofdzaak tegen toepassing artikel 19 WRO. Het merendeel van deze bezwaren (34) zijn in het najaar of tegen het einde van 2001 binnengekomen. Deze worden in de loop van het jaar 2002 afgehandeld.

Van de 12 afgehandelde Awb-bezwaarschriften in 2001 zijn er 8 ongegrond, 1 gegrond en 3 niet ontvankelijk verklaard. In al deze gevallen hebben wij conform het advies van de Awb-bezwarencommissie besloten.

Tegen ons besluit over het verlenen van een verklaring van geen bezwaar ex artikel 19 WRO kan een reclamant naar de rechtbank. Tegen ons besluit over een vastgesteld bestemmingsplan kan een reclamant naar de Raad van State. Getalsmatig hebben wij de volgende zaken gehad in 2001.

	aantal zittingen	bij rechtbank tegen verlenen verklaring art. 19	bij rechtbank tegen niet verlenen verklaring	verzoek reclamant (deels) toegewezen
Awb-Cie. rechtbank	12			1
waarvan voorlopige voorziening	48	48		1 (A)
waarvan beroepszaak	6	2 (B)	4 (C)	0
Raad van State	37			
hoger beroep rechtbankzaak tegen besluit uitwerkingsplan	2		2	0
waarvan voorlopige voorziening	5			
waarvan beroepszaak	4			0
tegen besluit bestemmingsplan	1			0
waarvan voorlopige voorziening	30			
waarvan beroepszaak	10			5 (D)
tegen besluit bestemmingsplan	20			6 (E)

Het toegewezen beroep (A in de tabel) hield verband met het door de gemeente gevraagde welstandsadvies.

Eén van de zaken tegen de verlening van een verklaring ex artikel 19 WRO betrof het bouwplan voor het Royal Parc Hotel in Soest (B in tabel), waartegen de Inspecteur voor de Ruimtelijke Ordening een voorlopige voorziening had gevraagd. De rechtbank heeft in deze zaak meteen ook uitspraak tot het ongegrond verklaren van het ingestelde beroep gedaan.

De 4 weigeringen (C) betroffen de uitbreiding met meer dan 20% van een in het buitengebied gevestigd niet-agrarisch bedrijf, 2 keer de bouw van een tweede agrarische bedrijfswoning en 1 keer het bouwen van een paardenstal bij burgerwoning in het buitengebied.

Van de 10 verzoeken om voorlopige voorziening bestemmingsplannen zijn er 4 afgewezen. Vijf verzoeken (D in de tabel) werden op onderdelen of perceelsniveau 5 verzoeken toegewezen (bestemmingsplannen Buitengebied Maartensdijk, De Batterijen van Veenendaal, Leidsche Rijn 1997, Leidsche Rijn 1999 van Utrecht en Vathorst van Amersfoort). Eén verzoek werd na de hoorzitting alsnog ingetrokken.

Van de ingestelde beroepen zijn er 8 ongegrond verklaard, 1 gegrond (Meerlanden Abcoude), 6 op onderdelen gegrond (E in tabel) (Jagerspaadje Loosdrecht, Veenendaal-Zuid, Groot Weede Amersfoort, Herenweg/Gageldijk Maarssen, Soestdijk Soest en Lyceumkwartier Zeist) en 2 niet-ontvankelijk; in 4 zaken is nog geen uitspraak gedaan. In 1 zaak heeft de Raad van State zich onbevoegd verklaard. Van de 2 hoger beroepszaken werd er één ongegrond verklaard, de andere niet-ontvankelijk.

Tot de beroepszaken die ongeschonden de eindstreep hebben gehaald behoorden onder meer die betreffende de verbreding van de rijksweg A2 en de spoorverdubbeling op het traject Utrecht – Amsterdam.

4.3 Evaluatie toepassing artikel 19.2 Wro

Op 3 april 2000 is het artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening gewijzigd. Op 4 april van dat jaar hebben wij het nieuwe beleid in een circulaire neergelegd. Als gevolg van de verruiming van de zogenaamde kruimelgevallenregeling en de introductie van de algemene verklaring van geen bezwaar werd verwacht dat aanzienlijk minder aanvragen bij ons college zouden worden ingediend. De hiermee gepaard gaande wijziging in de omvang van de bestuurslast kon moeilijker in beeld worden gebracht. Wij verwachtten namelijk dat de (kwantitatieve) terugloop van de vele kleine (individuele) gevallen omgezet zou worden in een toename van meer complexe projecten (19.1 WRO) en gemeentelijke beleidsnotities (ten behoeve van een algemene verklaring van geen bezwaar 19.2 WRO).

In het verslag over het jaar 2000 constateerden wij al een vermindering sinds de tweede helft van 2000 in het aantal aanvragen voor individuele artikel 19 WRO-toepassingen.

In 2001 / 2002 hebben wij de toepassing van artikel 19.2 / 19.3 geëvalueerd. De wetswijziging heeft zijn uitwerking niet gemist. Werden in het jaar 2000 nog 1230 verzoeken om een verklaring van geen bezwaar (artikel 19 van de Wro) behandeld, in 2001 is dat aantal terug gelopen tot 428. Daarbij betreft het complexere zaken, die bovendien niet gemandateerd (door de dienst) zijn afgedaan, maar door ons college. Mede door de complexiteit van de ingediende plannen is een stijging te zien in de tijd die nodig is voor afdoening. Het aantal eenvoudige aanvragen is substantieel minder geworden, waardoor de gemiddelde behandelingduur is toegenomen.

In het verslagjaar zijn op basis van het tweede lid van artikel 19 Wro in totaal 24 algemene verklaringen van geen bezwaar afgegeven. Vrijwel in alle gevallen lag daaraan een ontwerpbestemmingsplan ten grondslag waarover de PPC positief heeft geadviseerd.

Voor meer informatie over de evaluatie van de toepassing van artikel 19.2 en 19.3 verwijzen wij u naar desbetreffende nota die medio 2002 beschikbaar is gekomen.

4.4 Digitaliseren bestemmingsplannen

In 2001 is een pilot onderzoek uitgevoerd in samenwerking met de gemeenten Woerden, Nieuwegein en Houten. Het doel was ervaring op te doen met de uitwisseling van bestemmingsplaninformatie. De pilot was vooral gericht op het achterhalen van de organisatorische en praktische consequenties van digitalisering voor gemeenten en provincies. Hoewel de resultaten van deze eerste pilot bescheiden zijn, is er toch al een aantal eerste conclusies getrokken.

Verder experimenteren aan de hand van nieuwe pilots, onder andere met de gemeente Amersfoort, is gewenst. Op deze manier ontstaat langzamerhand meer kennis van en ervaring met het uitwisselen van digitale plannen.

Naast experimenten met gemeenten is het afgelopen jaar veel tijd geïnvesteerd in het opbouwen van een samenwerkingsnetwerk met andere provincies, een aantal instanties zoals NIROV, BnSP, RAVI (vastgoedinformatie) VNG, BDRO en IPO. In onderlinge samenwerking met het rijk (ministerie van VROM, projectteam DURP) wordt gebouwd aan nieuwe mogelijkheden voor het toepassen van uitwisselbare ruimtelijke informatie

(bijvoorbeeld het streekplan, rijksbeleid, overige ruimtelijk strategische plannen) en worden landelijk tal van experimenten met digitalisering uitgevoerd. In 2002 zijn de ambtelijke inspanningen gericht op enkele aanvullende pilot-onderzoeken. Daarnaast wordt concernbreed bekeken hoe, de ruimtelijke informatie en de ruimtelijke planvorming van de provincie goed en digitaal uitwisselbaar op elkaar kunnen worden afgestemd. Er wordt gewerkt aan een intern en ook extern te raadplegen, uitwisselbaar informatiesysteem. Dit moet mee een stimulans vormen voor onder andere gemeenten om in de nabije toekomst ruimtelijke plannen, en zeker bestemmingsplannen, digitaal uitwisselbaar te vervaardigen.

4.5 Een paar bestemmingsplannen uitgelicht

Amersfoort, Wieken-Vinkenhoef

De grote uitbreiding van Amersfoort in noordoostelijke richting kent niet alleen woon- (Vathorst), maar ook werk- en recreatiegebieden en infrastructuur. In augustus 2001 heeft de PPC geadviseerd over het bestemmingsplan "De Wieken-Vinkenhoef". Dit gebied ligt in het zuidelijke kwadrant van het knooppunt Hoevelaken, tussen de rijkswegen A28 en A1. De spoorlijn Amersfoort-Apeldoorn vormt de grens tussen de deelgebieden De Wieken en Vinkenhoef.

Het plangebied is 223 hectare groot. Ongeveer 57 hectare wordt ingericht als bedrijventerrein. Een ander deel van het plangebied is gereserveerd voor de toekomstige uitbreiding van het knooppunt Hoevelaken. Het resterende deel houdt overwegend de huidige bestemming: agrarische doeleinden en bestaande woningen. In dit gebied zal waterberging en -afvoer worden gekoppeld aan natuurontwikkeling en recreatieve voorzieningen. Verder voorziet het plan in 25 nieuw te bouwen woningen aan de zuidzijde van de Hogeweg. Deze woningen zijn bedoeld om bewoners die moeten wijken voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein vervangende huisvesting te bieden.

Doorn, woongebieden en recreatieterreinen.

In september heeft de PPC geadviseerd over het Doornse bestemmingsplan "woongebieden en recreatieterreinen" en het verzoek om toepassing te geven aan de afwijkingsbevoegdheid voor 9 locaties. Het bestemmingsplan omvat onder meer een aantal kleine woonclusters dat buiten de streekplancontour ligt. Voor deze locaties is sprake van het positief regelen van een bestaande situatie en/of van een win-winsituatie: woningbouw die bedrijvigheid vervangt, en op waarbij op sommige plaatsen ook de vervuilde bodem wordt gesaneerd.

Driebergen-Rijsenburg, Akkerweg 1 en 3

In oktober heeft de PPC geadviseerd over het bestemmingsplan "Akkerweg 1 en 3" van de gemeente Driebergen-Rijsenburg en het verzoek om toepassing van de afwijkingsbevoegdheid. Het plan voorziet in de bouw van twee gebeds- en ontmoetingsruimten, inclusief parkeervoorzieningen, voor de Marokkaanse en Turkse gemeenschap in de gemeente Driebergen-Rijsenburg. Het plangebied beslaat de percelen Akkerweg 1-3. Het ligt aan de oostkant van de Akkerweg, net buiten de op de streekplankaart voor Driebergen-Rijsenburg aangegeven bebouwingscontour. In het verleden heeft hier een schoolgebouw gestaan. Dit gebouw wordt al sinds 1983 door de Turkse en Marokkaanse gemeenschap gebruikt als gebeds- en sociëteitsruimte. Omdat het voormalige schoolgebouw in 1995 uit veiligheidsoverwegingen moest worden afgebroken, zijn beide gemeenschappen sindsdien gehuisvest in twee tijdelijke units op dit perceel. Om de Turkse en Marokkaanse gemeenschap een herkenbare eigen plek en adequate huisvesting voor haar activiteiten te

bieden, beoogt dit bestemmingsplan de nieuwbouw van twee gebouwen in twee bouwlagen mogelijk te maken.

Op grond van het provinciaal en rijksrestrictief beleid is toename van de verstedelijking buiten de op de streekplankaart aangegeven bebouwingscontouren in beginsel niet toegestaan. Toch heeft de PPC positief geadviseerd. Hierbij is onder meer in overweging genomen dat de in dit bestemmingsplan opgenomen bouwmogelijkheden zoveel mogelijk aansluiten bij de oorspronkelijk op deze locatie aanwezige bebouwing. Bovendien neemt de oppervlakte van de voorgestane nieuwbouw slechts in geringe mate toe (in totaliteit minder dan 50 m²) ten opzichte van de bouwoppervlakte van het voormalige schoolgebouw. Ook is in aanmerking genomen dat de locatie direct tegen de rand van de stedelijke bebouwing ligt, en grenst aan het zorgcomplex Beukenhorst. Beukenhorst heeft door zijn omvang, en de hoogte van de bouwmassa (5 bouwlagen) een stedelijke uitstraling. Gelet op de relatief beperkte omvang van de voorgestelde nieuwbouw kan deze dan ook als passend in de omgeving worden beschouwd. Bovendien is het maatschappelijk belang gediend met de realisering van een eigen ontmoetingsruimte voor de betrokken gemeenschappen.

Nieuwegein, Het Klooster

Op verschillende momenten in 2001 heeft de PPC geadviseerd over het bestemmingsplan "Het Klooster" van de gemeente Nieuwegein en het verzoek om toepassing te geven aan de afwijkingsbevoegdheid. Dit plan geeft vorm aan de ontwikkeling van een C-bedrijventerrein van 105 hectare voor de periode tot 2015. In het streekplan is 65 hectare opgenomen en (in eerste instantie ook) een regionale vuilstort. In het Uitvoeringscontract RSP is opgenomen dat de stort, bij niet doorgaan, omgezet kan worden in bedrijfsterrein (circa 50 hectare bruto). In de noordpunt van het gebied is de aanleg van een insteekhaven met multimodale overslagvoorziening gepland, langs het Amsterdam-Rijnkanaal. Naast de bedrijfsontwikkeling houdt het plan rekening met de door het rijk beoogde verbreding van het Lekkanaal/Beatrixsluis. Het zuidelijke deel van het plangebied en ten oosten van de A27 blijft agrarisch, met een aparte positie voor de uiterwaarden langs de Lek. Het plangebied maakt tevens deel uit van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (Belvedere-gebied). Daardoor is sprake van een spanningsveld tussen bedrijfsontwikkeling en de cultuurhistorie (inclusief recreatie en natuur). Het plan geeft aan hoe de gemeente daarmee rekening wil houden. Dit spanningsveld leidde tot een voorwaardelijk positief advies. Van belang was de vraag of bij het bepalen van de breedte van de strook langs het ARK en het noord-westelijke plandeel de grootte van het bedrijventerrein uitgangspunt is geweest, of de ecologische en cultuurhistorische waarden.

Voorgesteld is om het bestemmingsplan verder in procedure te brengen, mede gezien de Wet Voorkeursrecht Gemeenten (WVG). Dit veiligstellen van het gebied in het kader van de WVG had ook de instemming van de rijkspartners in de PPC. Om in deze procedure ook een inhoudelijk accordé te krijgen van VROM, LNV en RDMZ is voorgesteld vóór de gemeentelijke vaststelling van het plan duidelijkheid te krijgen in dit spanningsveld, door overleg tussen betrokken instanties.

Wij hebben, met volledige instemming van uw statencommissie REG, positief besloten over het toepassen van de afwijkingsbevoegdheid om Het Klooster te kunnen realiseren.

Het overleg heeft helaas voorsnog niet tot volledige overeenstemming geleid. Inmiddels is het plan door de gemeenteraad vastgesteld en ter goedkeuring aan ons college voorgelegd. Door betrokken partijen zijn bedenkingen ingebracht. In het verslag over 2002 komen wij hier zeker op terug.

4.6 En dan nog wat

Bij het behandelen van bestemmingsplannen wordt met name gekeken naar ons beleid zoals verwoord in het Streekplan 1994. Maar de tijd staat niet stil en ook in het verslagjaar is dit beleid op een aantal punten aangepast.

Zo is per 1 oktober 2000 het bordeelverbod uit het Wetboek van Strafrecht verwijderd. Daarmee is het bordeel een bedrijfstak geworden die ook in bestemmingsplannen moet worden geregeld. In dat kader is na overleg met de Utrechtse afdeling van de V.N.G. de "Regeling prostitutie in ruimtelijke plannen" opgesteld en aan alle Utrechtse gemeenten gestuurd. Wij hebben in deze regeling aangegeven hoe het bordeel als bedrijfsvorm, en andere seksgerelateerde activiteiten in ruimtelijke plannen kunnen worden geregeld. Naar aanleiding van een motie van uw staten en enkele beroepszaken is het mogelijk dat deze regeling herzien wordt. In het verslagjaar is deze bedrijfstak conform de gewijzigde wetgeving gezien als een bedrijfstak waarvan alleen de ruimtelijk relevante aspecten meegenomen kunnen worden in een bestemmingsplan.

In 2001 is ook de in 1998 vastgestelde "Notitie Nieuwe landgoederen en buitenplaatsen" geëvalueerd. De conclusie is dat vele initiatieven zijn genomen, maar dat de mogelijkheden tot realisering achterblijven bij de verwachtingen die in 1998 leefden. Zowel de randvoorwaarden die aan het verlenen van medewerking zijn gesteld, de minimum omvang van een nieuw landgoed en de locaties die voor het realiseren van nieuwe landgoederen en buitenplaatsen zijn aangegeven, zullen aan een heroverweging worden onderworpen. In samenspraak met de commissie Ruimte en Groen is besloten dit mee te nemen in het kader van het nieuwe streekplan.

In dit verslagjaar is de geactualiseerde Handleiding, met uitzondering van hoofdstuk 8 vastgesteld. Hoofdstuk 8 gaat over het verruimde beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing. In verband met de in de Handleiding opgenomen beleidsregels is het besluit tot vaststelling gepubliceerd. Voor de beleidswijziging van vrijkomende agrarische bedrijven is de procedure van de actieve afwijkingsbevoegdheid van het streekplan in gang gezet. In dat kader is hoofdstuk 8 gepubliceerd en ter inzage gelegd. Naar aanleiding hiervan zijn inmiddels enkele zienswijzen ingekomen. Het is ons streven hoofdstuk 8 van de Handleiding in de loop van 2002 ter vaststelling aan uw staten aan te bieden.

5. Van A naar B

Mobiliteit en ruimtelijke ordening liggen in elkaars verlengde. In het verslagjaar hebben we verschillende initiatieven ontwikkeld. Wij hebben ingezet op het optimaliseren van ons eigen provinciale wegennet, en op het beleid ten aanzien van de rijks- en de spoorwegen. Zoveel mogelijk hebben we daarbij een link gelegd tussen zuiver verkeerstechnische aspecten en andere ontwikkelingen of wensen in het gebied.

5.1 De A12 en de HSL-Oost

Begin 2001 heeft de provincie zelf, maar ook in samenwerking met andere bestuurlijk betrokken Utrechtse en Gelderse overheden gereageerd op de Tracénota's/MER van het rijk voor de spoorlijn Utrecht-Arnhem-grens en de A12 Utrecht-Veenendaal.

In deze reactie geeft de regio aan dat zij opteert voor een toekomstvastе oplossing voor zowel de spoorlijn als de A12.

Voor de spoorlijn betekent dit:

- dat er voldoende capaciteit moet zijn om zowel het internationaal en nationaal, als het stadsgewestelijk spoorvervoer (Randstadspoor) te kunnen accommoderen;
- dat het bij het internationale spoorvervoer gaat om het HSL kwaliteitsniveau (een snelheid van tenminste 200 kilometer per uur);
- dat een goede inpassing nodig is, waarbij de door diverse gemeenten ontwikkelde ideeën uitgangspunt zijn;
- dat, gelet op het hiervoor genoemde, spoorverdubbeling nodig is tenminste tussen Utrecht en Driebergen-Zeist en ter hoogte van station Maarn, en dat gelijkvloerse overwegen ongelijkvloers moeten worden gemaakt.

Een oplossing met toekomstwaarde voor de A 12 betekent dat deze snelweg ook voor de lange termijn voldoende capaciteit moet hebben, om zowel de doorstroomfunctie als de functie voor het regionale verkeer goed te kunnen vervullen. Daarvoor zijn tussen Lunetten en Driebergen 2 keer 4, en oostelijk van Driebergen 2 keer 3 rijstroken nodig.

De provincie heeft aangegeven dat, gelet op de combinatie van de beoogde spoor- en wegoplossingen, een zuidelijke omleiding bij Maarn/Maarsbergen nodig is.

Het Kabinet heeft in juni 2001 besloten zowel voor het spoor als de weg te kiezen voor het beter benutten van de bestaande infrastructuur. Dit betekent dat voor het spoor is afgezien van spoorverbreding. Uitzonderingen zijn het aanleggen van vier sporen en het verlengen van het perron bij het station Driebergen-Zeist, en de aanleg van ongelijkvloerse kruisingen op vier Utrechtse locaties, Bunnik-Schoudermantel, Odijkerweg, Hoofdstraat en Maarsbergen-Woudenbergse weg.

Verder zullen geluidsmaatregelen worden getroffen en zal een aantal ecologische passages worden gerealiseerd, zoals ecodeucten bij Mollenbos en bij Rumelaer. Het verdubbelen van het spoor tussen Utrecht en Driebergen sluit het kabinet voor de verre toekomst (na 2020) niet uit. Op dit traject moet daarom ruimte worden gereserveerd.

Voor de A 12 betekent de keuze voor het beter benutten dat het fysiek uitbreiden achterwege blijft. Uitzondering is het traject Bunnik-Driebergen, dat van 2 keer 2 op 2 keer 3 rijstroken wordt gebracht. Voor het overige wordt volstaan met spitsstroken. Een aantal viaducten moet worden vernieuwd. Bij de uitvoering wordt rekening gehouden met het eventueel verbreden van de A 12 in de toekomst.

Aandachtspunten zijn de aansluitingen van het onderliggende wegennet op de A 12, en dan vooral de situatie bij Driebergen en bij Maarsbergen.

Door het besluit van het kabinet is het omleiden van het spoor en de weg ten zuiden van Maarn en Maarsbergen zeker op de korte termijn niet meer actueel.

In de loop van het verslagjaar hebben de betrokken overheden in Utrecht en Gelderland zich ingespannen het standpunt van het kabinet via interventie door de Tweede Kamer bijgesteld te krijgen. Uiteindelijk bleek tijdens de Kamerbehandeling in december dat het Kabinet vanuit de Kamer voldoende steun ondervond.

5.2 De A6 en de A9

De verkenning naar het mogelijk verbinden van de rijkswegen A 6 en A 9 is dit verslagjaar in een nieuwe fase beland. Aanvankelijk was sprake van puur een verkeerskundig project. De initiatiefnemers hebben onderkend dat dit een te beperkte benadering is, die in een latere fase tot weerstand kan leiden. Daarom hebben wethouder Stadig van Amsterdam, directeur Evers van Natuurmonumenten en gedeputeerde De Boer van provincie Noord-Holland in de zomer van dit verslagjaar afgesproken dat ze, na de behandeling van het NVVP in de Tweede Kamer, samen het initiatief zouden nemen voor een brede gebiedsgerichte benadering. Daarbij komen bereikbaarheid, natuur, water, landschap, cultuurhistorie en verstedelijking op evenwichtige wijze aan de orde.

Op initiatief van de provincie Noord-Holland is inmiddels een brede, tijdelijke bestuurlijke coalitie ontstaan. Deze bestaat uit vertegenwoordigers van de provincies Noord-Holland, Flevoland en Utrecht, het gewest Gooi- en Vechtstreek, de gemeenten Amsterdam en Almere, de Vereniging Natuurmonumenten, de samenwerkende milieufederaties en de VNO-NCW West. Dit gemeenschappelijk initiatief heet 'De Uitweg'. Inzet is het maken van plannen voor:

- het verbeteren van de bereikbaarheid van Almere en Amsterdam/Schiphol en
- het versterken van de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van het gebied rond het Naardermeer, de Gein, Vecht en het IJmeer.

Inmiddels zijn de uitgangspunten verder aangescherpt. Zo zal het zoeken naar alternatieve tracés voor de verbinding A6-A9 gebeuren in de brede context van de Noordvleugelregio. Daarbij worden ook de mogelijkheden van het openbaar vervoer betrokken. En na de kabinetsformatie zullen de deelnemende organisaties er op aandringen dat de nieuwe minister van Verkeer en Waterstaat volwaardig deelneemt aan 'De Uitweg'.

In 2003 moet 'De Uitweg' leiden tot haalbare voorstellen voor het verbeteren van de bereikbaarheid en een lijst van projecten om de landschappelijke en natuurlijke waarden van het gebied te versterken.

5.3 De Stichtse Lijn

Het streekplan Utrecht van 1994 geeft aan dat de aanleg van de HOV-verbinding Utrecht - via Hilversum en de Stichtse Brug - met Almere is gewenst. In het voortraject van de Vijfde Nota tekende de onderlinge relatie van Utrecht en Almere zich steeds duidelijker af. Daarom is de Utrechtse inbreng in het streekplan Noord-Holland Zuid steeds gericht geweest op het

onderstrepen van het belang van een goede openbaar vervoersverbinding tussen Utrecht en Almere. Deze verbinding is niet alleen verkeerskundig van belang. Hij ondersteunt ook de zich steeds sterker ontwikkelende stedelijke netwerkstructuur in de Noordvleugel van de Randstad. Almere heeft een belangrijke groeitaak, die bij moet dragen aan het verlichten van de stedelijke druk op de provincie Utrecht. De onderlinge relaties zullen hechter worden.

Aanvankelijk onderkende Noord-Holland onvoldoende de Utrechtse behoefte aan deze nieuwe verbinding. In het nog vrij recente streekplan Gooi en Vechtstreek is geen railverbinding opgenomen.

De provincie Noord-Holland is inmiddels bezig met het streekplan Noord-Holland Zuid. Het streekplan Gooi en Vechtstreek zal in grote lijnen worden geïncorporeerd in dit nieuwe streekplan.

Belangrijke onderwerpen in Noord-Holland Zuid zijn onder andere de ontwikkelingen rond Schiphol, de ruimtevraag vanuit de Amsterdamse regio en de relatie met Almere. Het gaat om processen op het niveau van de Noordvleugel van de Randstad. De provincie Utrecht maakt daar deel van uit. Daarom is de provincie zowel bestuurlijk als ambtelijk betrokken bij de (voorbereiding) van het streekplan.

In de klankbordbijeenkomsten is het Utrechtse provinciale standpunt ingebracht over onderwerpen met een Utrechts belang.

Eind 2001 was het streekplantraject gevorderd tot een ambtelijk concept van de 'Hoofdlijnen van het streekplan Noord-Holland Zuid'. Daaruit leiden wij af dat de prioriteit van Noord Holland ligt bij het optimaliseren van de verbinding Amsterdam-Almere. Het belang van de Stichtse Lijn is door onze provincie opgevoerd als een belangrijk onderwerp. Hoe de Stichtse Lijn uiteindelijk in het streekplan Noord-Holland Zuid wordt opgenomen zal in de loop van het streekplantraject duidelijk moeten worden.

Om meer duidelijkheid te krijgen in de fysieke consequenties van een railverbinding tussen Utrecht, Hilversum en Almere is samen met de provincie Flevoland een ambtelijke tracéstudie gestart. Alle aanliggende gemeenten en Rijkswaterstaat zijn er bij betrokken. Het gaat om een studie op basis van ervaringsgegevens, waarbij het meest voor de hand liggende tracé een bundeling met de A 27 is. Er is uitgegaan van een dubbelspoor railuitvoering voor normaal treinmaterieel, die ook is te gebruiken als light rail. Het onderzoek richt zich niet op de vervoerwaarde en exploitatie. De studie is begin 2002 afgerond. De drie betrokken provincies hebben ingestemd met de conclusies van het rapport. Wij beschouwen de studie als een goede bouwsteen voor verdere planvorming

5.4 Strategische mobiliteitsvisie en het Provinciaal Verkeers- en Vervoerplan

Mobiliteit en ruimtelijke ordening hebben heel veel met elkaar te maken. In een netwerksamenleving zijn de mogelijkheid zich te kunnen verplaatsen en de steeds grotere actieradius van individuen een kwaliteit en een wezenlijk onderdeel van de leefstijl. Het speelveld van activiteiten en de omvang van wat als eigen leefgebied wordt beschouwd wordt steeds groter. Het netwerk van vervoersmogelijkheden en de vervoerskeuzen moeten adequaat op de wens van de samenleving worden afgestemd. Dat is nodig voor het goed functioneren van de samenleving. Het draagvlak van de fysieke leefomgeving moet daarbij in acht worden genomen. Vanuit deze benadering heeft het beleidsveld ruimtelijke ordening inbreng geleverd aan het ontwikkelen van de Strategische mobiliteitsvisie (SMV).

De SMV is een product van samenwerking tussen de verschillende regionale overheden en de gemeenten Utrecht en Amersfoort. De visie is in maart 2002 verschenen en vormt een regionale uitwerking van het Nationale Verkeers- en Vervoersplan. Zij vormt het vertrekpunt voor het op te stellen Provinciale Verkeers- en Vervoersplan. De SMV verwoordt 37 richtinggevendende beleidsuitspraken over de visie op hoofdlijnen, de doelmatigheid van het verkeers- en vervoerssysteem, de veiligheid en de relatie met de kwaliteit van de leefomgeving.

5.5 De N 201

Omleiding Uithoorn

In dit verslagjaar is het onderzoek en het maken van een plan voor de omleiding Uithoorn voortgezet. De provincie Noord-Holland en de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Haarlemmermeer, Uithoorn en De Ronde Venen hebben in mei 2001 een bestuursovereenkomst getekend. Ook hebben zij een projectbureau opgericht. Dit bureau moet handen en voeten geven aan de publiek private samenwerking en de voorlopige ideeën uit het Masterplan N 201 verder uitwerken.

De provincie Utrecht heeft de bestuursovereenkomst niet getekend. Wij zijn van mening dat er (te) grote risico's kleven aan de publiek private constructie, waarbij het ontwikkelen van bedrijventerreinen een deel van de kosten van de wegaanleg moet financieren. Wel is de provincie ambtelijk vertegenwoordigd in het projectbureau.

De procedures voor het Tracé- en het MER-besluit voor het Utrechtse deel van de omleiding zijn inmiddels gestart. Besluitvorming wordt voor de zomer van 2002 verwacht.

De geraamde kosten van het project N 201 zijn veel hoger dan in een eerder stadium is voorzien. Daarom is het project gesplitst in drie deelprojecten. Alle inspanningen zijn nu gericht op deelproject 1. Dit bestaat uit de omlegging Uithoorn en Aalsmeer, de verbreding van de Fokkerweg en het verbeteren van de aansluiting op de A9. De financiële dekking is nog onzeker. Deelproject 2, de aansluitingen op de A 4 en de Ringvaart/Kruisweg, speelt zich evenals deelproject 1 af op het grondgebied van Noord-Holland. Deelproject 3 betreft voornamelijk het traject binnen de provincie Utrecht, van Mijdrecht tot de A 2.

Ook de realisatie van de deelprojecten 2 en 3 en de financiering daarvan is nog volstrekt onzeker. Daarmee is er uitvoering van het Masterplan N 201, en dus ook van de omleiding Uithoorn, nog onduidelijk. Aanvankelijk werd besluitvorming over het project door Noord-Holland en de betrokken gemeenten voorzien in december van dit verslagjaar. Het nemen van besluiten is inmiddels uitgesteld tot medio 2002. Minister Netelenbos onderschrijft dat het Masterplan als één geheel moet worden beschouwd. Maar zij stelt in deze fase geen extra geld in het vooruitzicht om het gat te dichten, en kan geen zekerheid bieden of de ICES-claim wordt gehonoreerd.

Ondertunneling Vinkeveen.

De N 201 deelt Vinkeveen op. Aan het eind van het verslagjaar is een (globaal) onderzoek gestart. De gemeente De Ronde Venen en de provincie participeren er in. Het verkent de mogelijkheid en de consequenties om een tunnel te realiseren. De uitkomsten van deze quick-scan worden het eerste kwartaal van 2002 verwacht.

Bedrijventerrein

Het streekplan Utrecht biedt bij Mijdrecht ruimte voor de aanleg van een bedrijventerrein, gerelateerd aan de om te leiden N 201. Twee voorwaarden zijn daarbij essentieel: de omleiding moet daadwerkelijk worden gerealiseerd, en het terrein is bedoeld voor bedrijven die in de regio in het kader van stads- en dorpsvernieuwing moeten worden verplaatst. De gemeente heeft in 2002 een voorkeursrecht gevestigd op de betreffende gronden en heeft een bestemmingsplan ontwikkeld dat voorziet in een hoogwaardige invulling met onder andere kantoren. Begin 2002 heeft de Provinciale Planologische Commissie over dit bestemmingsplan geadviseerd. Inmiddels heeft het projectbureau een onderzoek uitgevoerd naar planoptimalisaties met het doel de totale projectkosten substantieel te reduceren. Het onderzoeksrapport zal in 2002 in de stuurgroep worden besproken.

6. Van wonen en werken

In onze provincie kennen we een aantal grote bouwlocaties, maar ook veel binnenstedelijk gebied waar aanpassingen nodig zijn. Dit hoofdstuk geeft een schets van de belangrijkste ontwikkelingen op dit gebied.

6.1 Aanvulling op Voortgang en ontwikkeling woningvoorraad 2001

Door stagnatie in de verwerking van gegevens bij het CBS is het op dit moment niet mogelijk inzicht te geven in de voortgang en ontwikkeling van de woningvoorraad. In de loop van het jaar 2002 komt de nota 'Capaciteit woningbouwlocaties 2002' uit. Aan de hand van deze nota kan de voortgang van de woningbouw beoordeeld worden.

Op dit moment is het wel mogelijk een beeld te schetsen van de voortgang van de woningbouwproductie.

In deelgebied west loopt de woningproductie volgens planning. Het deelgebied lijkt over voldoende (kleine) bouwplannen te beschikken om het aanbod aan woningen aan te laten sluiten op de vraag.

In deelgebied zuidoost loopt de woningbouwproductie gelijk op met de streekplanplanning. De komende jaren zal de productie als gevolg van het restrictieve beleid afnemen waardoor de vraag naar woningen in dit deelgebied fors zal toenemen.

In het stadsgewest Amersfoort blijft de achterstand op de streekplanplanning bestaan.

Inmiddels is medio 2001 door rijk, provincie en gemeente Amersfoort een overeenkomst gesloten over de ontsluiting van Vathorst. Dit heeft er toe geleid dat de bouwstop is opgeheven. Het is duidelijk dat het door de opgelopen vertraging niet meer mogelijk is het geraamde aantal van 6700 woningen in 2005 op te leveren. Het is de verwachting dat ruim de helft van dit aantal volgens planning zal worden gerealiseerd. De bouw van Amersfoort-Nieuwland zal naar verwachting in 2002 worden afgerond.

Het stadsgewest Utrecht loopt ver achter op de streekplanplanning. Dit wordt met name veroorzaakt door de vertraagde oplevering van woningen in Leidsche Rijn. Volgens de planning zouden er in 2005 20.000 woningen zijn opgeleverd. Het is de verwachting dat in 2005 circa 10.000 woningen zullen zijn gerealiseerd. De oplevering van woningen op andere grotere locaties in het stadsgewest loopt goed. Houten-Zuid wordt naar alle waarschijnlijkheid voor 2005 gerealiseerd, Nieuwegein-Galecop is afgerond en IJsselstein-Zenderpark is bijna voltooid. Belangrijk voor dit stadsgewest is dat de Raad van State onlangs het besluit heeft genomen het bestemmingsplan Leidsche Rijn (o.a. status MER) vrijwel geheel intact te laten. Ook is er een akkoord gesloten over de overkluizing van de A2, waarmee ook een aanzienlijk aantal woningen samenhangen.

De vertraging wordt onder andere veroorzaakt door het groeiend aantal regels, procedures, bezwaarschriften en vertragende problemen rond de grondverwerving. De overkluizing van de A2 en het intact laten van het bestemmingsplan maakt dat de productie van woningen nu eindelijk goed op gang kan komen.

6.2 Herijking Vinex en Vinac (Rondje Remkes)

In augustus 2001 is staatssecretaris Remkes gestart met gesprekken voor de tweede verstedelijkingsronde. In de eerste verstedelijkingsronde is door partijen vastgesteld dat de zogenaamde technische herijking van de VINEX als afgerond kan worden beschouwd. In de tweede verstedelijkingsronde staat het maken van afspraken over met name de kwaliteit van de gebouwde omgeving voorop. Deze komen niet in de plaats van de VINAC-afspraken, maar vormen er een aanvulling op. De tweede verstedelijkingsronde richt zich op de periode 2003 – 2010.

Het rijk wil met deze tweede ronde de ambities uit de rijksnota Wonen in de 21ste eeuw, 'Mensen, wensen, wonen' implementeren en verknopen met de Vijfde Nota. De verstedelijkingsafspraken gaan dus niet alleen over wonen, maar ook over economie, milieu, groen en infrastructuur.

De inzet van de staatssecretaris is vastgelegd in een startdocument. Aan de hand van dit startdocument zijn gesprekken gevoerd met het gewest Eemland en Amersfoort. De provincie had daarbij de regie. In het BRU-gebied was het een gezamenlijke actie van de gemeenten Utrecht, Houten, Nieuwegein en de provincie, onder regie van het BRU.

De inzet van Remkes stelt de regio's voor problemen. Pijnpunten zijn onder andere dat de bijdragen die zijn verbonden aan het Besluit Locatiegebonden Subsidies tot een minimum worden teruggeschroefd, en dat 50% van de verstedelijkingsopgaven tot het jaar 2015 binnen bestaand stedelijk gebied moet worden gerealiseerd. Ook de hoge transformatie-ambities van de staatssecretaris ontmoet weinig weerklank.

Een belangrijk algemeen probleem is dat het rijk een grote inzet vraagt van de regio's als het gaat om het verhogen van de kwaliteit van de gebouwde omgeving, maar nog geen toezeggingen doet over financiële bijdragen.

Inmiddels heeft de staatssecretaris met alle regio's gesprekken gevoerd. De afspraken die in deze gesprekken zijn gemaakt zijn door VROM vertaald in intentiedocumenten. Deze intentiedocumenten zijn in maart 2002 door de partijen ondertekend. In 2003 moeten de intentiedocumenten uitmonden in regioconvenanten.

De intentieafspraken gaan onder meer over de bouw van 66.000 woningen in het BRU-gebied in de periode tot 2010 (met enige uitloop) en 19.000 woningen in het Gewest Eemland. Ook zijn afspraken gemaakt over:

- de transformatie van wijken;
- het vergroten van het eigen woningbezit;
- het realiseren van 30% van de woningen via particulier opdrachtgeverschap;
- het bouwen van 10% sociale koopwoningen binnenstedelijk;
- het toevoegen van een substantieel aantal toegankelijke woningen aan de voorraad;
- de opgaven op het gebied van groen, en over de infrastructuur en milieu.

In het BRU-gebied zijn daarnaast nog afspraken gemaakt over een "doorstart" van Leidsche Rijn. De afspraken over de overkapping van de A2 bij Leidsche Rijn bevinden zich in een afrondende fase.

6.3 Detailhandelsvisie

In de Vijfde Nota staat dat provincies een visie moeten ontwikkelen voor de vestigingsmilieus van bedrijven en voorzieningen (inclusief de detailhandel). Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor het ontwikkelen en het gebruik van locaties. Daarbij moeten zij het locatiebeleid in acht nemen. De provincies zien toe op de bovenlocale aspecten.

In dat locatiebeleid is het definitieve kabinetsstandpunt verwerkt over “Meer met minder: naar een nieuw ruimtelijk beleid voor de detailhandel”. Dit is de titel van het eindrapport van de werkgroep Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit (MDW). MDW is een project van het rijk. Het richt zich op de perifere en de grootschalige detailhandelsvestigingen.

Ook al verplicht de Vijfde Nota ons daar niet toe, toch vinden wij het belangrijk een provinciale detailhandelsvisie op te stellen. Deze visie helpt ons bij de regionale uitwerking van het locatiebeleid en de weerslag daarvan in het nieuwe streekplan.

De visie moet heldere spelregels en criteria bevatten voor het (inter)regionaal afstemmen van ontwikkelingen op het gebied van de detailhandel. Aan de hand daarvan kunnen wij afzonderlijke plannen voor detailhandel met een bovenlokale functie beoordelen.

Inmiddels is een start gemaakt. Wij verwachten dat ons college de detailhandelsvisie in de zomer van 2002 zal vaststellen.

7. Nog een paar belangrijke onderwerpen

In het Ruimtelijk Verslag over het jaar 2000 hebben wij veel sectorale plannen de revue laten passeren. Dit jaar is het verslag over het gevoerde ruimtelijk beleid sterk vanuit de Ruimtelijke Ordening belicht. In dit slothoofdstuk enkele van de vele andere belangrijke onderwerpen met een RO-component.

7.1 De Leidraad Instellingen op de Heuvelrug

De Utrechtse Heuvelrug is (ons) veel waard. Hij is van groot belang voor de natuur. Ook cultuurhistorisch gezien heeft het gebied veel te bieden. Het is er bovendien prettig wonen, werken en recreëren. En tot slot, er liggen veel instellingen. Het gaat daarbij om instellingen voor de zorg, militaire instellingen, congrescentra en opleidingsinstituten. De provincie wil de vele kwaliteiten van de Heuvelrug behouden en waar nodig versterken. Ook is er een belangrijke, gezamenlijke maatschappelijke plicht om de zorginstellingen goed te laten functioneren.

De Heuvelrug stond dit verslagjaar in het licht van veel initiatieven. Daarbij tekenen zich een beleidsmatig en een uitvoeringsgericht spoor af.

Voorbeelden van het tweede spoor zijn de discussie over de Groene Werklandschappen en het zogenaamde Schaakbordmodel, en de contacten met zorginstellingen. Bij de Groene Werklandschappen is de vraag aan de orde of het toevoegen van enkele hoogwaardige werkgelegenheidsmilieus, deels in vrijkomende gebouwen, een bijdrage kan leveren aan het versterken van de groene functies op de Heuvelrug. Het Schaakbordmodel is ontwikkeld door het Utrechts landschap. Dit concept onderzoekt of door met bepaalde functies te schuiven rode functies kunnen meebetalen om het groen te versterken. Door dat op een slimme manier te doen kan de versnippering op de Heuvelrug worden terug gedrongen. Bij al deze initiatieven worden de mogelijkheden verkend om maatwerk te leveren voor ruimtelijke ontwikkelingen bij de diverse instellingen.

Vanuit het veld is de roep gekomen om deze initiatieven op elkaar af te stemmen. De provincie is verzocht daarbij het voortouw te nemen. Ons college heeft dit verslagjaar het initiatief genomen om aan die rol invulling te geven. Die doen wij in nauwe samenwerking met anderen. In Platformverband zitten de meest relevante partijen aan tafel.

Het beleidsmatig spoor heeft inmiddels geleid tot de 'Leidraad beleid Instellingen Heuvelrug'. Primair uitgangspunt in de Leidraad is en blijft het versterken van de kwaliteit van de Heuvelrug.

De uitgangspunten van de Leidraad luiden als volgt:

- het versterken van het stelsel van grote eenheden natuur en ecologische verbindingzones (EHS);
- meer aandacht voor cultuurhistorische elementen en structuren;
- het halt toe roepen aan het verstenen van kwetsbare gebieden;
- functiewijziging van de huidige bebouwing kan een middel zijn om de waarden van de Heuvelrug te versterken.

De Leidraad bevat voorstellen voor het kwalitatief zonereren van de Heuvelrug. Door de ontwikkelingen bij de instellingen te relateren aan die zonering kan tot maatwerk worden gekomen. Maar eerst moeten de kwaliteiten van de natuur en het landschap, en de cultuurhistorische hoofdstructuur beter in beeld worden gebracht. Het goed omzetten en

inpassen van rode functies, gecombineerd met het elders saneren van rode functies kan de kernkwaliteiten van de Heuvelrug versterken. De voorwaarden waaronder dat kan plaats vinden en de mogelijkheden voor het wijzigen van functies worden in de Leidraad nader aangegeven.

De Leidraad is een richtinggevend denkkader. Met de Leidraad kunnen initiatieven op de Heuvelrug enerzijds worden beoordeeld en anderzijds geïnitieerd. In alle gevallen zal er sprake moeten zijn van maatwerk.

De Leidraad wordt, onder andere aan de hand van concrete ervaringen, in de loop van de tijd verder ingevuld en nog concreter gemaakt. Uiteindelijk zal hij zijn weerslag vinden in het nieuwe streekplan.

In het begin van 2002 heeft ons college de Leidraad vastgesteld en ter oriënterende bespreking voorgelegd aan de commissie Ruimte en Groen.

7.2 Pilot drie instellingen Heuvelrug

In juli 2001 heeft ons college de 'Zorgvisie met betrekking tot zorginstellingen op de Heuvelrug' vastgesteld. Op basis van deze visie is dit verslagjaar gestart met het verkennen van het toekomstperspectief van drie zorginstellingen, Abrona (locatie Sterrenberg), Reinaerde (locaties Dennendal en De Heygraeff) en Bartimeus (locaties Bartimeus en Bartimeushage).

Eerst is, samen met deze drie instellingen, geïnteriseerd welke ontwikkelingen zijn te verwachten in het kader van het 'vermaatschappelijken van de zorg'. Het ging daarbij vooral om de vraag in welke mate mensen met een functiebeperking in de toekomst in de 'normale maatschappij' kunnen leven, en voor welke mensen (vooral nog) een beschermde of zeer beschermende omgeving noodzakelijk blijft. Dankzij deze inventarisatie is er nu een redelijk zicht op de mate van deconcentratie van de instellingen. De tendens van 'groter groeien' wordt omgebogen in 'kleiner worden'.

Stap twee bestond uit het verkennen van de ruimtelijke mogelijkheden om daadwerkelijk vorm te geven aan het vermaatschappelijken van de zorg. Deze mogelijkheden variëren van omgekeerde integratie (de maatschappij naar de instelling brengen) tot vormen van deconcentratie en spreiding binnen de randvoorwaarden van de ruimtelijke ordening. Tijdens het verslagjaar zijn ruimtelijke mogelijkheden in beeld gebracht. Deze mogelijkheden bespreken de instellingen nu met onder andere (vertegenwoordigers) van cliënten. Het eerste signaal uit deze besprekingen is dat de vertegenwoordigers van cliënten een minder ver gaande deconcentratie voorstaan.

Daarna zal worden afgetast hoe de wensbeelden kunnen worden gerealiseerd. Zeker bij ver gaande deconcentratie en verplaatsing van instellingen doemen grote financiële problemen op. Hierover wordt overleg gevoerd met het ministerie van WVC.

Wij koersen er op om in het vierde kwartaal van het jaar 2002 in hoofdlijnen overeenstemming te bereiken over de hoofdlijnen van beleid. Wij verwachten dat de uitvoering zal lopen van het jaar 2002 tot 2008.

7.3 Waterbeheer 21^e eeuw - stroomgebiedsvisies

In dit verslagjaar is het Plan van aanpak Waterbeheer 21ste eeuw (WB 21) opgesteld. Centraal in dat plan staat hoe we de relatie tussen water en ruimtelijke ordening kunnen verbeteren. Er is immers meer ruimte voor water nodig.

Uit WB 21 vloeien Stroomgebiedsvisies voort. Afgesproken is dat er begin 2002 in ieder geval op hoofdlijnen zicht moet zijn op de manier waarop in de (deel-)stroomgebiedsvisies de waterhuishouding zal worden afgestemd op de klimatologische veranderingen, het dalen van de bodem en op de gevolgen van het toegenomen versteende oppervlak. Dit leidt tot wateropgaven per stroomgebied. In de visies worden eventueel ook de mogelijkheden van meervoudig ruimtegebruik en de globale kosten in beeld worden gebracht. De provincies vertalen de wateropgaven in een ruimtelijke opgave vanuit de strategie van vasthouden, bergen en afvoeren. Het rijk doet dit voor de grote rivieren. Hier staat het behoud van de bestaande ruimte voor de rivier voorop.

In 2001 tekenden de eerste contouren van deze stroomgebiedsvisies zich af. Vervolgens is gestart met het maken van visies voor de deelstroomgebieden Amstelland en Gelderse Vallei. Beide gebieden beslaan meer dan een provincie. Ook is begonnen met het inventariseren van de mogelijkheden van meervoudig ruimtegebruik. Het concept Dotterlandschap is daar een voorbeeld van.

Onder regie van het rijk is, in het kader van Ruimte voor de Rivier, meegewerkt aan de visie voor het stroomgebied Nederrijn/Lek. De eventuele ruimtelijke consequenties zullen worden opgenomen in de PKB Riviereengebied.

7.4 Radiozendmasten IJsselstein/Lopik en Montfoort

In het voorjaar van dit verslagjaar heeft oud staatssecretaris Tommel een voorstel gedaan dat de problematiek rond de zendmasten zou moeten oplossen. De heer Tommel is door het ministerie van Verkeer en Waterstaat aangesteld als bemiddelaar. Hij stelde voor het huidige zendstation Lopik te ontmantelen en het vermogen te spreiden over drie masten, twee in IJsselstein en één in Lopik. Hij heeft hierover overleg gevoerd met de regio. Er is geen overeenstemming bereikt. Het verzet van de regio richt zich vooral tegen de nieuw voorgestelde locaties.

Toch zijn er resultaten geboekt: de zendmast in Mastwijk, gemeente Montfoort, is opgeheven. Business Radio wordt nu uitgezonden vanuit een nieuw gebouwde mast in Trintelhaven. Deze mast staat aan de dijk tussen Lelystad en Enkhuizen. Het voorstel om in ruil daarvoor Q the Beat uit Almere over te plaatsen naar Utrecht viel niet in goede aarde. Vanuit de regio kwam het voorstel om in het Markermeer in de nabijheid van Trintelhaven een nieuw zendstation op te richten, op een soort boorplatform (voorstel Misi de Mare). Dit voorstel heeft Tommel opgepakt. Inmiddels is het overleg gestart met verschillende departementen en met Nozema.

In het najaar van 2001 heeft de oud staatssecretaris een voorstel gedaan voor een tussenoplossing. Deze tijdelijke oplossing komt er op neer dat de bestaande zuidelijke zendmast van het zendstation Lopik op tijdelijke basis in gebruik blijft voor de commerciële omroep, in afwachting van een definitieve oplossing elders. Hij heeft ons college in dat verband verzocht gebruik te maken van onze interventiemogelijkheden (Nimby of gemeentegrenswijziging).

Wij hebben overleg gevoerd met de drie betrokken gemeentebesturen, om een gezamenlijke positie en inzet te bepalen richting het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

7.5 Cultuurhistorische Hoofdstructuur in de maak

In het voorjaar van dit verslagjaar is ambtelijk begonnen met het ontwikkelen van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS). De CHS moet een inspirerende basis gaan vormen voor een samenhangend en gebiedsgericht beleid voor het cultureel erfgoed in de provincie. Drijfveer om in korte tijd een hoofdstructuur te maken was daarnaast het tijdig leveren van een bijdrage aan het nieuwe streekplan.

In een bijzonder samenwerkingsverband tussen de dienst Ruimte en Groen en DHV Milieu en Infrastructuur BV is het afgelopen jaar intensief gewerkt aan de CHS. In het atelier CHS is een vruchtbare chemie ontstaan tussen een klein vast projectteam en een denktankgroep met wisselende bemensing. Inbreng vanuit andere provinciale beleidsvelden in de denktankgroep hebben de visie weten te verdiepen.

De interactie tussen inhoudelijke expertise en het denken op concept- en structuurniveau heeft geleid tot een product, waarvan de kern in twee kaartbeelden wordt samengevat, de hoofdstructuur en de visie. Vertegenwoordigers van de rijksdiensten ROB en RDMZ zijn zeer positief over de eerste resultaten. Vooral het ontwikkelen van een visie op cultuurhistorische samenhang en het bewust niet maken van een cultuurhistorische waardenkaart zoals andere provincies dat doen, spraken aan.

Het management heeft vertrouwen gegeven aan het experimentele proces en condities geschapen voor tussentijdse koerswijzigingen.

De resultaten worden in april 2002 aan ons college voorgelegd. Vooruitlopend daarop heeft het nationale projectbureau van Belvedere een aanvraag van de provincie Utrecht voor subsidie gehonoreerd. Met deze subsidie kan een implementatie pilot van de CHS in het gebied van de Langbroekerwetering worden uitgevoerd.

7.6 Agenda 2010

In 2001 zijn ook de nodige stappen gezet op weg naar een selectie van projecten voor de Agenda 2010. In de Agenda 2010 definieert de provincie in overleg met de gemeenten en maatschappelijke organisaties een aantal zichtbare en concrete projecten waaraan de provincie de komende jaren extra energie wil geven. Een aantal van deze projecten hebben een nadrukkelijke relatie met de ruimtelijke inrichting. Te denken valt daarbij aan extra inspanningen om de landschappelijke en culturele eenheid op de Heuvelrug te versterken, om het groen en blauw rond Amersfoort een extra impuls te geven en om meer aandacht te besteden aan de transformatie van de veen-weidegebieden. In 2002 nemen uw staten een besluit over de projecten. In ons verslag over 2002 komen wij hier dan ook op terug.